БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ЁШ ЛЕНИНЧИ

Газета 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган

1990 йил 3 март Шанба № 44 (13. 480). Баҳоси 3 тийин.

• ЎЗБЕКИСТОН ЛКСМ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ОРГАНИ •

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросида

28 февраль куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг навбатдаги мажлиси бўлди.

Мажлисда Тошкент давлат медицина институти партия комитетининг таълим-тарбия жараёнини такомиллаштиришга оид иши тўғрисидаги ҳисоботи тингланди.

Институтнинг бошланғич партия ташкилоти кўрилаётган чора-тадбирларга қарамай, мутахассислар тайёрлаш сифатига суст таъсир ўтказаётганлиги айтиб ўтилди. Партия ташкилоти таълим-тарбия жараёнини тубдан ўзгартириш учун, сақланиб қолаётган эскича ёндашувларга, бепарволикка, ошна-оғайнигарчилик ва камчиликларга муросасозликка қарши курашга коммунистларнинг, ўқитувчилар ва студентлар орасидаги барча соғлом кучларнинг куч-ғайратини бирлаштира олмади.

Ўқитувчиларнинг касб маҳорати йўл қўйиб бўлмайдиган даражада суст оширилмоқда, ўқитиш мазмуни ва шакллари секинлик билан янгиланмоқда. Замонавий методик қўлланмалар ва ўқув-илмий адабиётлар, айниқса ўзбек тилидаги шундай қўлланмалар ва адабиётлар ғоят етишмайди. Студентлар якка тартибдаги ўқув планлари асосида тайёргарликдан ўтказилмаяпти. Кабинетлар ва лабораторияларнинг жиҳозланиши норматив талабларнинг 60 фоизини ташкил этади, асбоб-ускуналарнинг учдан икки қисми маънавий эскирган ва ишдан чиққан.

Ўқув жараёнини ташкил этишдаги нуқсонлар партия ташкилотида ҳар томонлама таҳлил этилмади ва бу нарса амалий ишлар учун асос бўлмади. Коммунистларнинг йиғилишларида, партия комитетининг мажлисларида муаммолар умумий, аниқ-равшан бўлмаган шаклда муҳокама қилинади, ўз-ўзини танқид етишмайди, шунингдек ректорат фаолиятидаги жиддий камчиликларга принципиал баҳо берилмайди.

Партия комитети раҳбар ва илмий-педагог кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйишга суст таъсир ўтказмоқда, бу эса салбий тенденцияларнинг авж олишига сабаб бўлмоқда. Ўқитувчиларнинг ўртача ёши ошиб бормоқда, кафедра мудирлари орасида пенсия ёшидаги кишилар улуши қарийб 40 фоизни ташкил этмоқда. Институтда 40 ёшгача бўлган биронта ҳам доктор тайёрланмади, фақат ҳар 9 фан номзодидан биригина 30 ёшдан 40 ёшгача бўлган кишилардир. Айни пайтда институтда ишлаб турган фан докторларининг ярмидан кўпроғи аспирантларга илмий раҳбарлик қилмайдилар, тармоқ аспирантурасига мутахассисларни қабул қилиш плани бажарилмаяпти, энг истеъдодли ёш олимларни чет элларга ва мамлакатнинг етакчи марказларига стажировкага юбориш имкониятлари изланмаяпти.

Партком фаолиятида ошна-оғайнигарчиликка, уруғаймоқчиликка, бошқа салбий ҳолатларга қарши курашда ҳужумкорлик етишмайди. Олий ўқув юртига ўтказишда, ишга жойлаштиришда, раҳбарлик лавозимларига кўтаришда қоидани бузиш ҳоллари аниқланди. Танлаб текширув ўтказилган чоғда биринчи курс талабалари 62 фоизининг билим даражаси кириш имтиҳонларини ва жорий имтиҳонларни топшириш пайтидагидан паст эканлигини кўрсатди. Бу эса институтга қабул қилишдаги ҳийла-найранглар тўғрисида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетига тушган кўпдан-кўп шикоятларнинг асосли эканлигини қисман тасдиқлайди.

Тарбиявий ишларнинг таркиб топган шакллари, ижтимоий фанларни ўқитиш даражаси студентларда қайта қуриш жараёнларини тўғри англашни шакллантиришга, уларни ижтимоий аҳамиятга молик ишларга жалб этишга кўмаклашмайди. Институтда студентлар учун ягона сиёсий кунлар ўтказишнинг, уларда миллатлараро мулоқотнинг юксак маданиятини, маънавий ва граждандик фазилатларини тарбиялашнинг муайян системаси таркиб топмаган.

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги Тошкент давлат медицина институти муаммоларига жуда кам эътибор бермоқда. Министрлик студентлар тайёрлаш сифатини назорат қилмаяпти, илм-фанни ривожлантиришга, институтнинг моддий базасини мустаҳкамлашга кам маблағ ажратмоқда. Аудиториялар фонди тақчиллиги 43 минг квадрат метрни ташкил этади. Айни пайтда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Тошкент давлат медицина институти моддий базасини яхшилашга оид 1980 йил 28 майда чиқарган 387-сон қарори амалда бажарилмай қолди, планлаштирилган 50 та объектдан атиги 15 таси ишга туширилди.

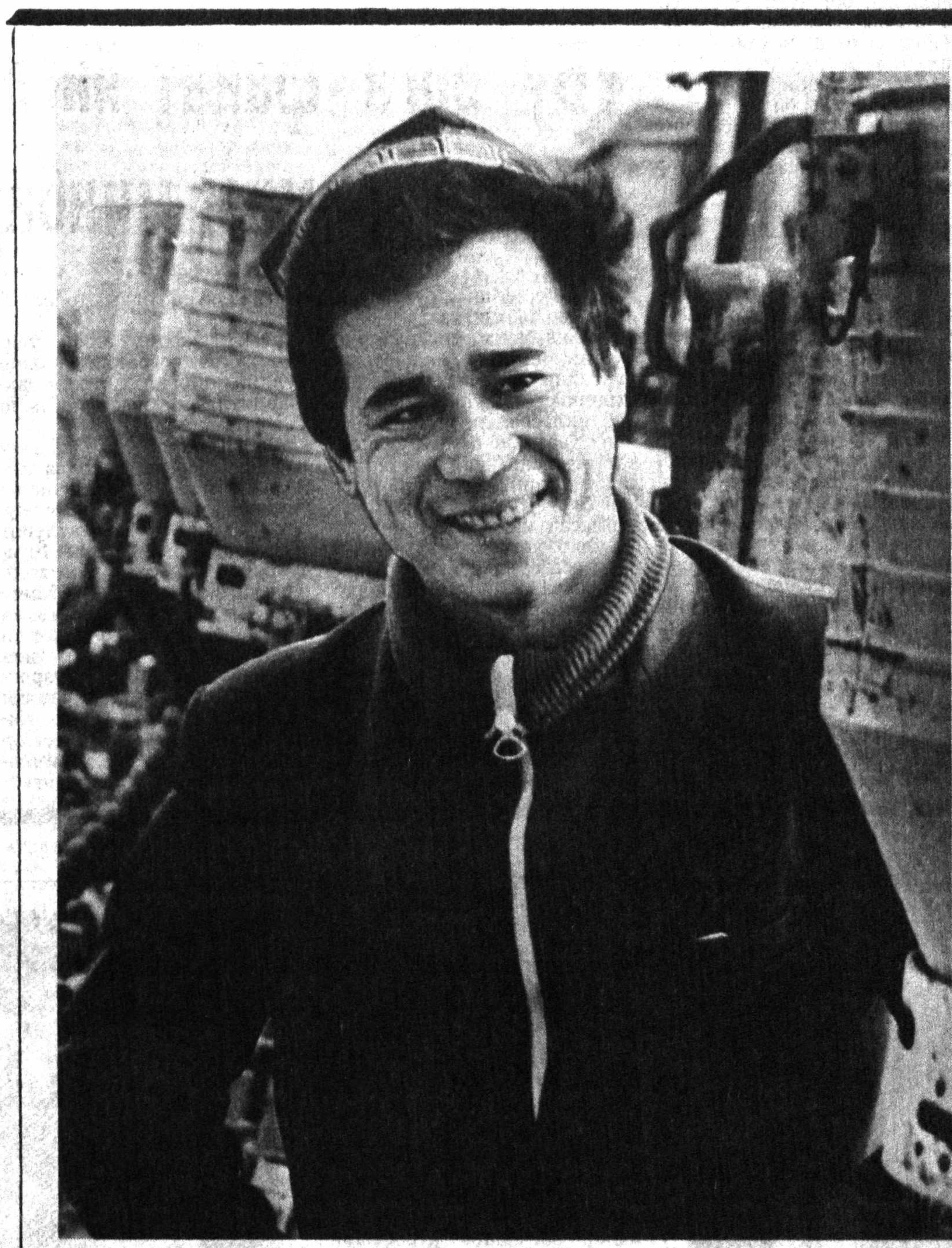
Қабул қилинган қарорда Тошкент давлат медицина институти партия комитетининг таълим-тарбия жараёнини такомиллаштиришга оид фаолияти қониқарсиз, деб топилди. Партком секретари ўртоқ А. Ш. Воисов, партком аъзоси, ректор ўртоқ Н. Х. Шомирзаев мавжуд камчиликларга нисбатан муросасозлик қилганликлари, институтнинг турмуш фаолияти барча жиҳатларини қатъиян янгилашга, олий мактабни қайта қуришнинг асосий йўналишларини рўёбга чиқаришга коммунистларнинг куч-ғайратини бирлаштира олмаганликлари таъкидланди. Институт партия комитетига ректорат билан биргаликда ўқув жараёнини яхшилашга, институт коллективида ижодкорлик, ўзаро талабчанлик, юксак уюшқоқлик ва интизом вазиятини вужудга келтиришга қаратилган тадбирларни ишлаб чиқиб, амалга ошириш вазифаси юклатилди. Институтнинг барча бўлинмалари учун истеъдодли ёшларни қидириб топиш ва танлаш, фан номзодлари ва докторларини планли асосда тайёрлаш, раҳбар кадрлар, энг аввало, кафедра мудирлари лавозимларига ёш мутахассисларни кўтариш зарур, деб таъкидланди қарорда. Медицина кадрларини тайёрлаш борасида Иттифоқ ва халқаро миқёсдаги ҳамкорликни кенгайтириш, СССР ҳамда чет мамлакатлар олий ўқув юртлари билан бевосита алоқа ўрнатиш йўллари фаол қидириб топилсин.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советига ТошМИнинг моддий-техникавий базасини ривожлантириш юзасидан 1980 йилда қабул қилинган ўз қарори бажарилмаганлиги сабабларини таҳлил этиш, Тошкент шаҳридаги медицина шаҳарчасини комплекс равишда қуришни тугаллаш, унинг социал базасини ривожлантиришга оид тадбирларни белгилаш тавсия этилди.

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигига (ўртоқ С. М. Баҳромов) институтни бошқариш структурасини қайта кўриб чиқиш, ТошМИ фаолиятининг барча жиҳатлари устидан мунтазам амалий назоратни йўлга қўйиш, етилган муаммоларни ҳал этишда унга ёрдам бериш таклиф этилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюроси Тошкент шаҳар партия комитетига, Ҳамза район партия комитетига олий ўқув юрти фаолиятида йўл қўйилган нуқсонлар учун институт раҳбар коммунистларининг шахсий партиявий жавобгарлигини аниқлаш вазифасини топширди.

Бюро мажлисида Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари С. М. Мамарасуловнинг Бўка районидаги вазиятни барқарорлаштириш борасида область партия ташкилоти кўраётган чора-тадбирлар тўғрисидаги ахбороти тингланди. Ижтимоий-сиёсий тусдаги бошқа масалалар ҳам кўриб чиқилди.

Кўклам келиши билан деҳқонларнинг юмуши янада қизиб кетди. Бир сўзли пахтакорлар янги йил ҳосилига пухта замин ҳозирлашга киришдилар.

Сиз суратда кўриб турган Абдуллажон Жумаев ҳам ўз пўлат агрегатини баҳорги экишга тахт қилиб қўйди. У меҳнат қилаётган Поп ноҳиясидаги «Навбаҳор» давлат хўжалиги меҳнатчилари бу йил 2700 гектар ерга чигит экадилар. Улар ҳар гектар ҳисобига 22 центнердан ҳосил олишни мўлжаллаб туришибди. Абдуллажоннинг ўзи бу йил учинчи бўлим 6-бригадасида 120 гектар ерга чигит экишни ният қилган.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

Ўзгаришлар бўлишига умид боғлаб

ТАСС мухбири М. С. Горбачевга мурожаат қилиб, СССР Олий Советининг 1 март куни бўлган мажлисини шарҳлаб беришни илтимос қилди.

М. С. Горбачев бундай деди: «Кавказорти регионидаги вазиятга бағишланиб иккинчи мажлис бўлиб ўтди. Мажлис ёпиқ бўлганлигини ҳисобга олиб фақат шуни айтишим мумкинки, депутатлар бу ерда юзага келган мураккаб муаммоларни жонкуярлик билан кўриб чиқдилар, одамларнинг ҳалок бўлишига олиб келган фожиали воқеалар ҳақида ачиниб гапирдилар. Фурсатдан фойдаланиб, қариндош-уруғлари ва ёр-дўстлари ҳалок бўлган, ўша январь кунлари бошига офат ва кулфат тушган барча кишиларга яна бир карра ҳамдардлик изҳор этмоқчиман.

Муҳокама чоғида ҳиссиёт ва эҳтирослар жўш уриб кетиб баъзи гаплар ҳам айтилди, албатта, лекин депутатлар билдирган фикрларда келажакни ўйлаб иш тутиш кайфияти, озарбайжон ва арманларга бир-бирингизга пешвоз чиқинг, деб айтилган истаклар устун бўлди. Назаримда бу борада дастлабки қадамлар қўйилди. Биз худди ана шу руҳда ишни давом эттириш ва кейинчалик мажлислардан бирида шу масала хусусида қарор қабул қилишга келишиб олдик.

Шунга астойдил умидворманки, совет кишиларининг ҳис-туйғуларини ифода этаётган СССР Олий Совети, халқ депутатларининг куч-ғайрати Озарбайжон ва Арманистон халқлари ақл идроки ва кўнглида акс-садо беради. Тез орада яхшилик сари ўзгаришлар бўлади, деб ишонгимиз келади».

ФАОЛЛАР ЙИҒИЛИШИ

Кеча Ўзбекистон ССР Ички ишлар нозирлигида бошланғич комсомол ташкилоти фаолларининг йиғилиши бўлиб ўтди. Бу йиғилишда жумҳурият нозирлиги комсомол қўмитасининг котиби, милиция лейтенанти Ф. Каримов сўзга чиқиб, яқинда матбуотда эълон қилинган ВЛКСМ Устави лойиҳаси бўйича, комсомол фаолларининг ҳозирги мураккаб шароитда турган ўрни ва вазифалари, мафкура ишларини янада кучайтириш, ёшлар билан яқиндан мулоқотда бўлиш, шунингдек, улар томонидан содир этилаётган турли хил жиноятлар ва унинг олдини олиш йўллари бўйича батафсил сўзлади.

Қ. МУҲАММАДЖОНОВ,
Ўзбекистон ССР Ички ишлар нозирлиги матбуот маркази ходими, милиция капитани.

Сайловчиларга

Ҳурматли сайловчи ўртоқлар!

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайлови тўғрисидаги Қонун ва Ўзбекистон ССР халқ депутатлари маҳаллий Советлари депутатлари сайлови тўғрисидаги Қонунга биноан 4 март, якшанба куни икки нафардан кўпроқ халқ депутатлигига номзод овозга қўйилган ва улардан бирортаси ҳам сайланмаган сайлов округларида такрорий сайлов бўлади. Такрорий сайловда бюллетенларга икки халқ депутатлигига номзод ёзилади. Овоз беришда иштирок этган сайловчиларнинг бошқа номзодга нисбатан кўпроқ овозини олган халқ депутатлигига номзод сайланган деб ҳисобланади.

Такрорий сайлов ўтказилган кунда шуни назарда тутиш керакки, сайлов бюллетенлари овоз берувчи томонидан яширин овоз бериш бўлмаси ёки хонасида тўлдирилади, овоз берувчи ўзи қарши овоз бераётган номзоднинг фамилиясини ўчириб бюллетенда бир кишини қолдириши керак. Ана шу талабга риоя этилмаса, бюллетень бекор қилинади ва сайлов натижалари аниқланаётганида ушбу бюллетень чиқариб ташланади. Агар бюллетенда депутатликка иккала номзод фамилияси ўчирилган бўлса, бундай бюллетень ҳақиқий деб ҳисобланади, айни вақтда шуни назарда тутиш керакки, сайловчи ҳар бир номзодга қарши овоз берган бўлади. Сайловчилар бюллетенга қўшимча тарзда ёзиб қўйган гражданларнинг фамилиялари юзасидан овозлар ҳисобланмайди.

Тегишли округ ва участка сайлов комиссиялари барча сайловчиларга мурожаат қилиб, такрор сайловда фаол қатнашишни, ўзларининг гражданлик ва ижтимоий бурчини адо этишни илтимос қилади.

Жумҳурият янгиликлари

✦ ТОШКЕНТДАГИ «Сигнал» кооперативи Сирдарё вилоятидаги Бахт шаҳрида абитуриентларни олий ўқув юртига киришга тайёрлаш марказини очди. Кооператорлар 14-мактабдаги бир хонани ижарага олиб, уни барча зарур анжомлар билан жиҳозладилар, жумҳурият пойтахтидаги етакчи олий ўқув юртларидан тажрибали педагогларни таклиф қилдилар. Машғулотлар графиги ҳам қулай — улар якшанба кунлари ўтказилади.

✦ СУРХОНДАРЁ вилоятининг Жарқўрғон шаҳридаги Луначарский номли 1-мактабда факультатив тарзда татар тилини ўрганиш ташкил қилинди. Машғулотларни Қозон шаҳрида ўқитувчилар малакасини ошириш курсида тайёргарликдан ўтиб келган муаллима Р. Хайрулина олиб бораяпти. У ўша ердан зарур ўқув-методик адабиётларни олиб келган. Группада турли синфларда ўқийдиган қарийб йигирма нафар ўғил ва қиз бола бор.

ЎН КУНЛИК РАИС

ЁКИ СИРДАРЁ ВИЛОЯТИДАГИ БОЕВУТ НОҲИЯСИГА ҚАРАШЛИ ЛЕНИН НОМЛИ ЖАМОА ХЎЖАЛИГИДА ЁШ КАДРЛАР БИЛАН ИШЛАШ ХУСУСИДА

БАЛКИ МУҲТАРАМ муштарий бу сарлавҳани ўқиб, ҳайрон бўлар. Ўн кунлик раис ҳам бўларкан-да, деб ажабланиши, ёйинки, аччиқ истеҳзо билан кулиши ҳам мумкин. Аввал бошдан айтиб қўяй, кулманг ҳам, ажабланманг ҳам. Бу бор ҳақиқат.

Келинг, ҳаммасини бир бошидан шошилмай баён этай. Кейин ҳаммасини ўзингиз тушуниб оласиз...

Хўжалик ҳеч қачон бунчалик аянчли ҳолга тушиб қолмаганди. Сўнгги ўн йил ичида меҳнаткашларнинг моддий манфаатдорлиги кескин камайиб кетди. Хўжаликдан оладиган даромаднинг баракаси учди.

Бу вилоят ва ноҳия раҳбарларини, мутахассисларни, қўйингчи, ҳамма-ҳаммани ўйлантириб қўйди. Нима қилиш керак, деган савол кўндаланг бўлди. Яна жамоа раҳбарини алмаштириш керакми? Ахир шундоқ ҳам сўнгги тўққиз йил ичида хўжаликда олти жамоа раҳбари ўзгарди-ку.

— Раҳбарни ўзгартириш керак, — хулоса қилишди оддий деҳқонлар.

— Темир интизомга, ошкораликка амал қиладиган кишини сайлаймиз, — дейишди ёшлар.

Хўжалик раислигига талай кишиларнинг номзоди кўрсатилди. Хўжаликдан ҳам, «юқори»дан ҳам. Лекин одамлар ҳам анойи эмас.

— Униси ҳам, буниси ҳам тўғри келмайди, — қишлоқ оқсоқоллари билан ёшларнинг фикри бир жойдан чиқди.

— Яхшиси раисни ўзимиз топамиз, — хулосага келишди улар.

Топишди ҳам. Вилоят ёки ноҳия марказидан эмас, балки шу қишлоқдан. Ўзлари, ўзларигина эмас, ҳатто бошқалар ҳам жуда яхши биладиган, анчадан буён танийдиган йигитни. Пахта заводи директори Султон Раҳмонқуловни якдиллик билан раисликка сайлашди. Ўшанда 1987 йилнинг—қайта қуриш шабадалари мамлакат бўйлаб кенг қанот қоқаётган йилнинг бошлари эди.

Султон хўжаликни қабул қилиб олар экан, ҳеч кимга ҳеч қандай ваъда бермади. Олдимизда у ёки бу вазифа турибди, деб оташин нутқ ҳам сўзламади.

— Насиб этибдими, бирга ишлаймиз, — деб жавоб қайтарди у баъзиларнинг илмоқли саволларига дудмаллик билан.

Янги раҳбар ишни энг аввало ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлашдан бошлади. У ким, қайси вазифада ишлайди, қачондан буён — буларнинг ҳеч бирини инобатга олмади. Фақат иш талаб қилди, интизомни мустаҳкамлади. Акам-укам, қариндош-уруғим, ёру-биродарим деб юз-хотир қилмади. Аксинча уларга бошқаларга қараганда яна ҳам талабчан бўлди.

— Мени, ўзларингни ҳурмат қилсаларинг, ҳамма қатори топширилган вазифани ўз вақтида уддаланглар. Ана шунда сизларнинг ҳақиқий қариндошу, ёру-биродар эканларингга ишонаман, — деди кунлардан бир кун катта бир маъракада ўз яқинларига у.

Султонни улар тўғри тушунишди.

Ўша кезлари план осмонда эди. Ўзингиз ўйлаб кўринг, чўл шароитида ҳар гектар майдондан 29 центнердан ҳосил етиштиришнинг ўзи бўладими? Бунинг устига хўжаликдаги 20 километрдан ортиқ ёпиқ дренажлар қарийб 25 йилдан буён яхши тозаланмас, ерларга қанча кўп яхоб берманг, бари бир кузга бориб шўр кўтарилиб кетарди. Чорвачилик соҳаси ҳам хўжаликка энг катта зарар келтираётган тармоқлардан бири ҳисобланарди.

Бир куни жамоа хўжалиги фирқа қўмитасининг котиби Абдусаттор Миравитов ва бош агроном Абдужалол Самадовлар билан ана шу масалани шошилмай, бамайлихотирлик билан муҳокама қилди. Кўнглига тугиб қўйган гапларни уларга оқизмай-томизмай сўзлади.

— План нотўғри белгиланган, — ўз фикрини билдирди бош агроном.

— Жуда тўғри, — Абдужалолнинг фикрига қўшилди фирқа котиби.

Султонали котибни ҳам, бош агрономни ҳам яхши билади. Ҳар иккиси ҳам ўйлаб сўзлайдиган, етти ўлчаб, бир кесадиганлар тоифасидан. Демак, улар шу фикрга келишибдими, асос бор. Ҳа, ҳа, асос бор. Бўлмаса бу гапни бекордан-бекорга айтишмасди. Ҳар иккиси ҳам қишлоқ хўжалик соҳасида ёш бўлишига қарамай, бир неча йилдан буён меҳнат қилишяпти.

Раис бошқа мутахассисларнинг, бригада бошлиқларининг, шунингдек, кексаларнинг, оддий деҳқонларнинг қўйнига қўл солиб кўрган эди, улар ҳам бош агроном билан фирқа котибининг фикрларини маъқуллашди.

Раҳмонқулов «Узгипрозем»нинг Гулистон шаҳридаги филиали раҳбарларига, мутахассисларига учрашиб, аҳволни ётиғи билан тушунтирди. Давлат белгилаган пахта топшириш плани реал эмаслигини далиллар асосида исботлаб берди.

Орадан кўп ўтмай, ер тузувчилар уларнинг хўжаликларига келишди. Тупроқ таркибини яхшилаб ўрганишди. Турли жойлардан намуналар олишди. Лабораторияларда синчиклаб таҳлил этишди. Ва ниҳоят, раиснинг фикрида жон борлигига ишонч ҳосил қилишди. Натижада план камайтирилди.

Янги раиснинг пойқадами кутлуғ келди. Иккинчи йилиёқ белгиланган план ошиғи билан, яъни ҳар гектар майдондан 25,8 центнердан ҳосил етиштирилди.

Чорвачилик соҳасида ҳам кескин ўзгариш бўлди. Раис яна ўзининг «ўнг қанотлари» Абдужалол билан Абдусатторга ишониб, янглишмади. Ферманы тўлиқ ижара пудратига ўтказилганлиги ғалабанинг калити бўлди. Агар чорвачилик соҳасидан хўжалик 1987 йили 193 минг сўм зарар кўрган бўлса, 1989 йилга келиб эса 56 минг сўм соф фойда олинишига эришилди.

— Жамоа хўжалиги аъзолари ўтган йилги иш натижаларидан мамнунлар, — дейди бош агроном Абдужалол Самадов, — аввало белгиланган планни ортиғи билан адо этдик. Қолаверса, даромадимиз ҳам шунга яраша яхши бўлди. Умуман ўтган йили хўжалигимиз ишлаб чиқаришдан 1 миллион 174 минг сўм соф фойда олди.

— Бошқача қилиб айтганда, — дейди фирқа котиби Абдусаттор Миравитов, — далада меҳнат қилган ҳар бир кишининг йиллик даромади 3 минг сўм атрофида бўлди.

Айниқса қишлоқдаги қарияларнинг, кўп болали оилаларнинг хурсандлигини айтмайсизми. Ким билан гаплашманг, «раиснинг отасига раҳмат», дейди. Бу биринчидан ишлаб чиқариш яхши йўлга қўйилиб, меҳнаткашларнинг моддий манфаатдорлиги ошиб бораётганидан бўлса, яна бир томондан шахсий томорқа хўжаликларини тобора кенгайиб бораётганлигидандир. Бу йилнинг ўзида хўжаликка аъзо бўлган 220 кишига 20 сотихдан ер ажратиб берилди. Шу кунларда раис баҳорги экиш кампаниясига тайёргарлик билан бирга шахсий уй қураётган кишиларнинг ташвишида елиб-югуриб юрибди. Ҳали яхоб бериш, техника ремонти, қурилиш учун ғишт, шифер... Ҳаммасига улгуриш керак. Султонбой улгураяпти ҳам.

Эски йилнинг охирлари эди. Раҳмонқулов яна ўзининг эски «дардкаш»лари Абдусаттор ва Абдужалоллар билан кенгашди.

— Мени ўрнимга кимни раисликка кўтарса бўлади? — деб-дурустдан саволга тутди уларни.

Абдужалол ҳам, Абдусаттор ҳам ҳайрон бўлиб қолишди.

— Бу ерда бир гап бор, — кўнглидан ўтказди Абдужалол, — Султон яна қандайдир янгилик «ихтиро» этганга ўхшайди.

— Алмаштириб бўлмайдиган ҳеч нарса йўқ, — деди ўзига-ўзи Абдусаттор.

— Ҳазилдан ташқари, рост сўраяпман, раисликка кимни сайласа бўлади? — қайта сўради Раҳмонқулов.

Орага бир дақиқа ёқимсиз жимлик чўкди. Раиснинг ўткир нигоҳи эса уларнинг ҳар иккисига қаратилган. Билдики, ўйлашяпти.

— Ёшлардан дедингизми? Менимча, Маҳкам уддалайди.

Журнал варақлаб, ўзини ўқиётгандек тутаётган Миравитов ялт этиб, Абдужалолга қаради:

— Маҳкам? Қайси Маҳкам, — котиб қўлидаги журнални стол устига ташлади ва гапида давом этди:

— Шокировми?

Абдужалол бош қимирлатиб, тасдиқ ишорасини билдирди.

— Тўғри, уддалайди. Ўзиям тиниб-тинчимас, куйинчак йигит-да, — Шокировни таърифлай кетди котиб.

— Демак, Маҳкамни раисликка сайласа бўлади.

Абдужалолнинг ёнида турган раис бир-бир юриб хона тўрига ўтди-да, ўз ўрнига чўкди. Костюми чўнтагига қўл солиб, ручка олди.

— Илтимос, бир варақ қоғоз олсангиз, — мурожаат қилди у фирқа котибига.

Кўп ўтмай Султон оқ қоғозни қоралай кетди:

— Раис — Маҳкам Шокиров, К. Маркс номли участка бошлиғи.

— Фирқа котиби...

— Бош агроном...

У ёзишдан тўхтаб, анчадан буён кўнглига тугиб келган гапларни дўстларига тўкиб солди:

— Биласизларми, участка бошлиғими, бригадирми ишдан бўшаса, ёки пенсияга чиқса, унинг ўрнига кимни қўямиз деб қачонгача бош қотириб юрамиз. Яхшиси олдиндан уларга ўриндошлар тайёрласак, бўлмайдими? Айтайлик менинг ўрнимга Маҳкам бир ойда ҳеч бўлмаса ўн кун раислик қилсин. Иш ўрганиб, кўзи пишсин. Мен эса унинг ўрнида участка бошлиғи бўлиб ишлай. Сизларнинг ўрнингизга, бошқа етакчи мутахассислар ўрнига ҳам шундай қилсак-чи? Ўриндошликка фақат ишлай оладиган, умидли ёшларни танласак. Нима дейсизлар?

Рости ишлаб чиқаришда шунча йил меҳнат қилиб, на жамоа фирқа котибининг, на бош агрономнинг ҳаёлига бу фикр келмаганди. Бундоқ бошдан дўппини олиб, ўйлаб кўришса, ажойиб таклиф. Лекин янги раҳбарнинг ҳуқуқи қандай бўлади? Айтайлик ана шу ўн кун ичида «муваққат раис» хўжалик ишлаб чиқаришига оид минглаб сўм маблағ билан боғлиқ бўлган қанчадан-қанча ҳужжатга имзо чекиши керак. Унинг ана шу имзоси билан жамғарма банкидан пул олиш, ёки пул тарқатиши мумкинми?

— Ҳаммасини жамоа хўжалиги умумий йиғилишида келишиб оламиз. Агар кўпчилик ўн кунлик раисга муҳрни ишониб топширса, демак биз ҳам бу таклифга қўшиламиз. Токайгача ўзимизга ишониб, бошқаларга ишонмаймиз, — деди гапини тугатиб Султон.

Шундай қилиб, Раҳмонқуловнинг таклифи билан хўжаликда раисдан тортиб, то бригада бошлиғигача, комсомол котибидан тортиб, то механиккача, қўйингчи, ҳатто болалар боғчаларининг мудирлигигача ўриндошлар танланди. Ҳар бир раҳбарнинг «дублёрлар»ини эса ана шу жамоа умумий йиғилишида кўрсатилди. Кейин эса уларнинг ҳаммасини бир қилиб, жамоа хўжалигининг умумий йиғилишида муҳокама этилди ва шу лавозимда ишлаши тасдиқланди.

Сайланган ўринбосарларнинг ҳаммасига «эски раҳбар»нинг ҳуқуқлари тўлалигича ўтди. Ҳаттоки «муваққат раҳбар»га ишда камчиликка йўл қўйган ҳар қандай бригадир ёки мутахассисни ишдан олиш ёки лавозимидан пастлаштириш ҳуқуқи берилди.

Янги — 1990 йилнинг дастлабки кунидан бошлаб жамоа хўжалигини бошқариш ўриндошлар қўлига ўтди. Улар ҳар ойнинг биринчи кунидан то ўнинчи кунигача янги лавозимда, «эски раҳбарлар» эса «янги раҳбар»ларнинг иш ўринларида ишлайдиган бўлишди.

Умуман дастлабки ўн кунлик якуни ёмон бўлмади. Лекин ростини айтиш керак, янги ёш раҳбарларда ишнинг дастлабки кезлари бироз қатъийлик етишмади.

Раҳбарлар «алмашганда» жамоа правлениесининг кенгайтирилган йиғилиши бўлади. Ана шунда ким қандай ишлагани, йўл қўйган камчиликлари батафсил таҳлил этилади. «Янги раҳбар»нинг ҳам, ўз навбатида «қуйига» ишга юборилган «эски раҳбар»нинг ҳам фаолияти кенг ўрганилади.

Ҳозирги «муваққат раис» ҳали ёш. Эндигина 28 баҳорни қаршилаяпти, маълумоти олий. Тошкент қишлоқ хўжалик институтини 1984 йилда тугатган, фирқа аъзоси. Иш фаолиятини хўжаликдаги биолабораторияда бошлади, кейин агроном энтимолог бўлиб ишлади. Ҳозир эса участка бошлиғи. Унинг мушоҳада доираси кенг, фикрлари тиниқ. Топшириқни аниқ беради. Унинг бажарилишини мунтазам назорат қилади.

— Бу йил 1350 гектар майдонга пахта экамиз, — деди «муваққат раис» Маҳкам Шокиров. — Мақсадимиз давлатга 3300 тонна пахта сотиш.

...«Эски раис» Султон Раҳмонқуловни халқ ёқтириб қолди. Ҳатто унинг чўрткесарлигию, бироз дағаллигини ҳам. У қишлоқдошлари ишончини оқлаш учун тинмай изланяпти, интиляпти. Ким билади, у яна қанча раислик қиларкин. Буни фақат вақт кўрсатади. Лекин ҳозир бир нарса аниқ: у ҳамиша эл ташвишида, янги-янги орзу-умидлар оғушида, яна қандайдир «ихтиро»ларни хаёл қилиб юрибди.

Зиёвуддин ОРТИҚХЎЖАЕВ,
«Ёш ленинчи» махсус мухбири.

Долзарб мавзу

Залда янграган бу сўзларни оҳангаронлик байналмилал жангчилар ноҳиянинг партия, совет, комсомол ташкилотлари раҳбарларига қарата айтишди.

«Бу ерга фақат йиғлагани келамиз» «Дардларимиз минбарларда қолади...»

Йиғин одатдан ташқари, ҳеч қандай маърузасиз, байналмилал жангчилар Кенгашининг ҳаммамизга маълум бўлган ҳисоботисиз бошланди. Чунки ниманиям гапириш мумкин? Ахир у слётдан бу слётга қадар ўтган вақт мобайнида мақтанарли даражада ишлар қилинмаган бўлса. Кенгашнинг фаолияти бор-йўғи уч ойгина кўринди, холос. Бу давр ичида кенгаш ноҳияда собиқ «афғон»ларнинг рўйхатини тузиш ва бир қатор расмий тадбирлар билан шуғулланилди. Кенгаш раиси Абдуҳамид Ҳасанов ветеранлар уйида ўзига ажратилган кичкинагина хонада бир ўзи ишларни йўлга қўйгунча анча қийналди. Йигитларни бир жойга тўплашнинг ҳам ўзи бўлмайди.

— Қирғинбарот жангларда омон қолиб, жаҳаннамнинг нақ оғзидан қайтган ўғлимиз бағримизга етти кун ҳам сиғмади. 1987 йил 20 декабрида ўғлим Ҳасанжон, қўшнимизнинг ўғли Баҳром ва яна бир ўртоқлари Тоҳирлар йўлда кетаётиб, автомобиль ҳалокатига учрадилар. Ўғлим ва Баҳром иккаласи ҳалокат содир бўлган жойнинг ўзидаёқ жон беришди. Тоҳир эса бир умр ногирон бўлиб қолди.

Бу жиноий ишни Оҳангарон шаҳар прокуратурасининг терговчилари Василенко, Раҳимбеков ҳамда вилоят терговчиси Мирмусаевлар уч йилга яқин роса чўзишди. Сўнгги хулоса эса шундай бўлди: «Калинин АТПсига қарашли «77-52 ТШМ» «ЛАЗ» маркали автобус ҳайдовчиси Иброҳимов айбдор эмас, у маълум муддатга машина ҳайдаш ҳуқуқидан маҳрум қилинди». Ёпиғлиқ қозон ёпиғлигича қолаверди.

Бу жавобдан кейин мен вилоят терговчилар бўлими бошлиғи Т. Ҳайдаров номига шикоят хати ёздим. Аммо ҳалигача ундан жавоб ололганим йўқ. Мана, бугун сизларнинг слётингизга келишимнинг боиси, сизлар уруш кўрган, инсон учун ҳаётнинг қанчалик қадрли эканлигини яхшироқ тушуниб, дилдан ҳис қиласизлар, деб ўйлайман. Ҳаётнинг бундай бешафқат жазосига яна қанча чидаш мумкин? Ҳали ўн гулидан бир гули ҳам очилиб улгурмаган икки йигит беҳудага йўқ бўлиб кетаверса-ю, айбдор одам эса сувдан қуруқ чиқиб келаверса. Шуми, инсон ҳақ-ҳуқуқи?

Слёт фирқа аъзоси, пенсионер Абдусамад ака Тошпўлатовнинг юқоридаги дардли сўзлари билан бошланди. Отахоннинг гапларини ҳамма жим туриб тинглади. Абдусамад ака сўзини тугатгач, байналмилал жангчи М. Ҳайдаров ўрнидан туриб, савол берди:

— Отахон, бошингизга оғир кулфат тушган кунлари ўша айбдор ҳайдовчи ёки бошқа жамоат ташкилотларидан вакиллар кўнгил сўраб боришдими?

— Йўқ, болам. Энг алам қилаётгани ҳам мана шу-да.

Махсум залдагиларга қараб:

— Энди ўзларинг айтинглар, қуролдош дўстлар. Нега биз бир оила бошига тушган даҳшатли фожиадан бехабармиз? Нега бир кўнгли ярим отахоннинг дардини тинглайдиган одам топилмаяпти...

Слётга ноҳия халқ судидан ҳамда соғлиқни сақлаш бўлимидан вакиллар ҳам таклиф этилган бўлса-да аммо улар келишмади.

Байналмилал жангчиларнинг берган саволларига ноҳия фирқа қўмитасининг биринчи котиби Султонмурод Тўлаев, ноҳия матлубот жамияти раиси Ефим Ким, вилоят ижроия қўмитасининг савдо ишлари бўйича бўлим мудири Азизов ва бошқа жамоат ташкилотларидан келган ходимлар жавоб қайтардилар. Оҳангаронда ҳозирга савдо хизмати кўрсатиш ишлари яхши ташкил қилинмаганлиги, бир қатор раҳбарларнинг савдо ходимларининг хизматидан кўнгиллари тўлмаётганликларини, шаҳарда байналмилал жангчиларга белгилаб қўйилган имтиёзларга биноан озиқ-овқат маҳсулотлари берилмаётганлиги ҳақида ошкора айтилди.

Ворошилов номли совхоз техника паркининг механиги Алишер Пўлатовнинг айтган ушбу гапларини ён дафтаримга қайд қилиб қўйгандим. «Йиғилишимизни ўтказишдан ўзи мақсад нима? Бу ерга фақат йиғлагани келамиз. Ҳеч фойда йўқ. Дарду-ҳасратларимиз минбарларда қолиб кетаяпти. Яна ўша айтилган гаплар. Мана, тўрт соатдан бери арзимаган масалалар устида талашиб-тортишдик. Булар қандай масалалар экан, дейсизми? Айтишнинг ўзи уятли. Ҳар ойда бир марта белгилаб қўйилган 1-2 кило гўшт, чой, совун, шакар... Бундан бошқа муаммоларимиз йўқми?..

Дарҳақиқат, бу гаплар четдан кузатаётган биз учун ҳам сал эриш туюлди. Лекин афсуски бизга «арзимас» бўлиб туюлган бу нарсалар бу ерда одамларни бир-бирига солаётгани сир эмас-ку! Айниқса мени ўйлантирган нарса, бир байналмилал жангчи куйиниб айтган қуйидаги сўзлари бўлди: «Бизга берилаётган совун, шакар, гўшт сингари камёб нарсаларни, майли, оилавий шароити оғир бўлган оилаларга беришсин. Чунки биз олмаганимиз билан бу камёб маҳсулотларни магазин мудирлари шундоқ ҳам кимларгадир «шапка»си билан пуллаб юборишадику».

Слётда фақатгина гина-кудуратлар тўкиб солингани билан аҳвол бирдан ўзгариб қолишига ҳали кўз етмайди. Бу ҳақда жумҳурият байналмилал ва заҳирадаги жангчилари Ассоциацияси раиси В. Мельничук шундай дейди:

— Чекка жойлардаги байналмилал жангчилар Кенгашлари иши ҳали кўнгилдагидек эмас. Уларга мустақиллик берилгани йўқ. Биринчи навбатда улар ўз жойларида фаоллик кўрсатишлари керак. Энг аввало собиқ жангчилар ҳамда афғонда шаҳид бўлган йигитларнинг оила аъзоларига ёрдам бериш масалалари ана шу Кенгашларда муҳокама қилиниб, сўнгра бизнинг Ассоциацияда кўриб чиқилади. Шундагина турли юқори ташкилотлар олдида ўз дардимизни қундаланг қилиб қўйишимиз мумкин. Табиийки бу Кенгашлар Ассоциацияга бирлашади.

— Хўш, бу билан ана шу муаммолар ечими топиладими, — деб луқма ташлади ўтирганлардан бири.

— Ҳар ҳолда топилади. Биринчидан, бугунгидек арзимаган нарсалар устида соатлаб бош қотириб ўтиришга чек қўйилади. Ассоциациямиз мустақил ташкилот. Бир неча кун бўлди, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг қарорига биноан Ассоциациямизнинг низоми тасдиқланиб, алоҳида жамоат ташкилоти сифатида тан олинди. Эндиликда унга маблағ ажратиш масаласи ҳам ҳал қилинаяпти. «Афғон»лар ва заҳирадаги жангчиларнинг манфаати йўлида ҳали кўп курашишга тўғри келадиганга ўхшайди.

Яна бир гап. Жойлардаги айрим Кенгаш аъзолари ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда бизга яқиндан туриб ёрдам бераяпти. Уларни энди штатлар белгилаб, Кенгаш ишига жалб қилиш ниятимиз бор. Маоши ҳам мунтазам тўлаб борилади.

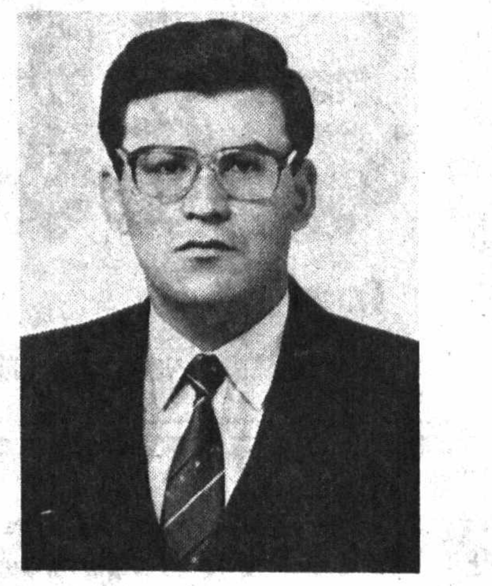
Анжуманда вилоят байналмилал жангчилари кенгаши раисини сайлаш ҳамда байналмилал жангчилар кенгашларини алоҳида, яъни Улуғ Ватан уруши ветеранлари кенгашидан ажралган ҳолда фаолият кўрсатиши ҳақидаги масала ҳам кўриб чиқилди.

Слёт тугади. Вилоят байналмилал жангчилари кенгаши раислигига Абдуҳамид Ҳасанов сайланди. Менинг эса кўз олдимдан барибир ҳали ўз дардларини айтолмай кетаётган кўплаб йигитлар ўтаверди. Балки Оҳангаронда ўтган бу йиғин ҳалигача ўз фаолиятини йўлга қўя олмаётган, номигагина тузилган жойлардаги кенгашлар ва уюшмалар фаоллари учун ҳам йўл очиб берса ажаб эмас.

Меҳрибон ҚУРБОННИЕЗОВА,
ТошДУ талабаси.

Бизнинг мусоҳаба

Тележурналист ташвишлари

Мана, ўн йилдирки, Ўзбекистон телетомошабинлари ва радио тингловчилари Москвада жумҳуриятимиз ҳаётига оид воқеалар ҳақида радиожурналист Раҳим Султоновнинг материаллари орқали танишиб олмоқдалар. Унинг СССР халқ депутатлари иккинчи Съездидаги ишини кўп кузатдим. Унинг эпчиллиги, моҳирлиги, меҳнатсеварлигига қойил қолдим. Бир дақиқа тиниб-тинчимайди — гоҳ у депутат билан учрашади, гоҳ иккинчиси билан, галдаги телерепортажининг режасини тузади.

Съезд тугашига икки кунча қолганда уни яна шошиб кетаётганда учратдим. «Нечта репортаж бўлди?» — сўрадим қизиқиб. «Тўқсондан ошди, шекилли», — жавоб берди у. Кўринишидан ғоятда шошилаётганлиги аён эди. «Давра суҳбати» ўтказмоқчи эдик, Абдулла Орипов билан Абдужаббор Ҳусановни қидираяпман, мабодо кўрмадингизми? Ишқилиб вақтида ўтказиб олсак яхши бўларди...»

Биз эртасига танаффус пайтида яна учрашдик ва ўшанда унинг ўзи билан суҳбатлашиш истаги туғилди.

— Раҳимжон, биринчи Съездда нечта мусоҳаба олувдингиз!

— Ўзбекистоннинг деярлик ҳамма депутатларидан. Улар эса 108 нафар.

— Юборган жами материалларингиз эфирга чиқадими, ишқилиб!

— Ҳа, лекин шундай депутатларимиз борки, ҳатто икки оғиз гапни ҳам эплаб гапиролмайди. Уларни мусоҳабага чақириб, куйганман, бир илож қилиб гапиртираман, аммо кўпининг суҳбатидан кўнглим тўлмайди. «Ана шу суҳбат бўш чиққан, берманглар», — деб айтаман. Шундан сўнг уни олиб қўйишади.

— Бундан ташқари ҳам қийинчиликларингиз кўп бўлса керак-а!

— Айниқса биринчи Съездда роса ҳам азоб чеккандим. Бир ўзим эдим, бунинг устига телекамера ҳам йўқ эди. Бу гал Тошкентдан махсус камера ва механик Салим Шарофутдиновни юборишибди. Илгари «Узбектелефильм»да ишлаган, ҳозирда эса Марказий телестудияда операторлик қилаётган Мирзоҳид Ҳамидов менга яқиндан ёрдам бериб турибди, у мен билан шартнома асосида ҳамкорлик қилаётир (Съезд тугагунча албатта).

— Демак, камерани Тошкентга қайтариб олиб кетишадими!

— Ҳа, олиб кетишади.

— Нима, иложи йўқми, камера сотиб олишнинг!

— Иложи йўқ. Чунки у роса қиммат туради: юз минг, (бутун анжомлари билан), яна денг, хорижий валютада. Лекин олишнинг йўли бор. Жумҳуриятимизда хорижий давлатлар билан тўғридан-тўғри савдо-сотиқ қилувчи, валютага бой бир қатор ташкилотлар мавжуд. Депутатларимиз орасида ҳам шундай ташкилотларнинг раҳбарлари бор экан. Мен улар билан биринчи Съезддаёқ учрашиб, камера олиб беришларини сўраганимда рози бўлишувди. Аммо ҳанузгача ваъдаларининг устидан чиқишмаяпти. Радиоқўмитада эса камералар ноёб, валюта мутлақо йўқ.

— Қизиқ экансиз, ахир қайси бир ташкилот камера деб юз минг сўмдан (яна валюта ҳисобида, деяпсиз) воз кечади!

— Гап шундаки, мен уни керакли пайтлардагина ишлатаман, қолган вақтда эса ижарага бериб тураман, шартнома асосида албатта. Камера йилига 30 минг сўм фойда келтиради. Қарабсизки, узоғи билан уч ярим йил кетган пулни оқлаб, кейин камеранинг эгаси бўлган ўша ташкилот нуқул фойда олаверади...

— Кассеталарингизни фақат самолёт орқали жўнатасизми!

— Радио учун тайёрланган ёзувларни махсус телефон орқали юбораман. Уларни Москва вақти билан соат 12 гача Тошкентга етказиш керак. Лекин телерепортажларни жўнатиш жуда қийин. Аслида уларни ҳам ҳаво тўлқинлари орқали юбориш керак, ҳар ҳолда бундай қилиш менга осонроқ бўлади. Аммо уни қабул қилиш учун (яна денг, бизга ажратилган эфир вақти Тошкент вақти билан тунги соат 2-3ларга тўғри келади) телестудияда камида қирқ киши овора бўлиши керак, иккинчидан эса, ҳар ўн минут учун алоқа министрлигига 600 сўм тўлаш лозим. Битта видеокассета учун 1200 дан тортиб 1800 сўмгача (чунки икки хил: 20 ва 30 минутлик кассеталар бор-да) пул сарфлаш даркор бўлади. Ўзи камбағал радиоқўмитамиз шунча пулни қаердан топади, дейсиз. Шу боис ҳам қийналсам-да, материалларни аэропортга чиқиб, Тошкентга бериб юбораман.

— Машинангиз борми!

— Йўқ. Жумҳуриятимиз ваколатхонаси машина бериб туради, машина бўлмай қолганда эса, гоҳо электричкада, гоҳо таксида боришга мажбур бўламан. Лекин минг раҳмат, ишим тиғиз кунларда ваколатхонадагилар ўзлари Тошкентга учаётганлардан илтимос қилишади, «шу кассетани телестудияга етказинглар», — деб ва ҳали ҳеч ким, ҳатто министрларимиз ҳам бундай «топшириқни» рад этишгани йўқ.

— Иккинчи Съезддан йўллаган энг яхши телематериалингиз қайси бўлди, сизнингча!

— Жумҳуриятимизнинг иқтисодий мустақилликка эришишига бағишланган «давра суҳбати». Унда фарғоналик колхоз раиси Матғози Шерғозиев, журналист Абдужаббор Ҳусанов, олим Мухтор Умархўжаев, шунингдек, адиб Одил Ёқубов ва шоир Абдулла Ориповлар иштирок этишганди. Иккинчиси эса ўртоқ Лигачев билан мусоҳаба, сентябрь ойидан бери ана шу мусоҳабанинг пайида юргандим. Охири амалга ошди.

— Раҳимжон, қийин ва хайрли ишингизда зафарлар тилаймиз!

— Раҳмат.

Анвар ЖЎРАБОЕВ,
Москва-Тошкент.

Бизнинг номзодлар

ЯХШИ НИЯТ...

«Ақл ёшда эмас, бошда». Жумҳурият халқ депутатлигига номзод Равшан Файзуллаев ҳақида унинг ҳамкасби иқтисод фанлари номзоди Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитаси аъзоси Тоҳир Мирзаевнинг сўзларини тингларканман, ушбу доно нақл ёдимга тушди.

Равшан эндигина 32 ёшга тўлди. Шу ёшда жумҳурият пойтахти йўловчилар транспорти ишига бош-қош. Тошкент шаҳар йўловчилар транспорти ишлаб чиқариш бирлашмаси («Ташгорпасстранс») бошлиғи. Корхона меҳнат коллективи конференцияси сайлаган уни бу лавозимга.

Бугун Равшан жиддий синов арафасида турибди. Унинг қандай ўтишини эртага бўладиган сайлов натижалари кўрсатади. (Р. Файзуллаев 8-Марказий сайлов мавзесидан Ўзбекистон ССР Халқ депутатлигига рўйхатга олинган). Аммо ҳозирча бир нарса аён. Сайлов арафасида мавзе ҳудудидаги барча уйларнинг ертўлаларидаги сувлар чиқариб ташланди. Марказ-4 ва Марказ-5 кичик ноҳияларидаги болалар майдончалари тартибга келтирилди ва бу иш давом эттирилмоқда. Мактаб ва болалар боғчалари атрофлари асфальтлаб қўйилди. Унинг ташаббуси билан Киров ноҳиясидаги 1-уй-жойлардан фойдаланиш идораси ҳамкорлигида шанбаликлар уюштирилди.

— Аммо асосийси булар эмас, — ҳамкасби ҳақидаги сўзини давом эттиради Т. Мирзаев. — Ўзбекистонга хўжалик ҳисоби керак. Иқтисодий жиҳатдан мустақил бўлмоғимиз зарур. Ахир беҳисоб табиий бойликларимиз қачонгача бошқалар ихтиёрида бўлиши керак? Депутатликка сайланса Равшан Файзуллаев ҳокимият органларида туриб адолат, демократия, ижтимоий масалаларнинг тезроқ ҳал этилиши учун курашмоқчи. Зеро, жумҳурият, қолаверса мамлакат учун бугунги оғир дамларда ҳокимиятга шундай ёш, довюрак вакиллар керак.

— Шаҳримиз транспортининг бугунги аҳволи, очиғи, ўзимни ҳам қониқтирмайди, — дейди депутатликка номзод. — Аммо, сайланиш - сайланмаслигимдан қатъий назар, шаҳримиз йўловчилари манзилининг яқин бўлиши, қатъий интизом, ижтимоий адолат, кишиларимиз фаровонлиги учун курашдан қайтмайман.

Яхши ният, ярим давлат.

Сувонқул РУСТАМ.

«Бурчим—хизмат қилиш»

Ҳар тонг фабрикам мени ўзига чорлайди. Сабабини тирикчилик дерсиз. Балким, шундайдир. Шу ерда пешона тери тўкиб топганимиз оилага мадад. Қанчалик ғайрат қилиб ишласак, даромадимиз шунчалик салмоқли бўлади. Ҳозир бозорда нарх-наво сапчиб-сакраб турган бир пайтда рўзғор «аравасини» тортишда бу омилни бирон ишчи инкор этмаса керак.

Кўп ишлаймиз, чарчаймиз. Лекин толиққан пайтларимизда корхонанинг нозик дид билан жиҳозланган дам олиш хонасида биз ишчилар чақчақлашиб, дардлашиб, куй-қўшиқ тинглаб ҳордиқ чиқарамиз. Бошқаларни билмадимку, аммо ўзим ҳатто енгил-елпи тобим қочганда ҳам ишга келавераман. Чунки дўхтирма-дўхтир юриб, навбат кутиб, асабийлашиб ишдан озод қиладиган «кўк қоғоз»дан кўра, корхонамизнинг ўзидаги тиббиёт масканида ишлаётган хушфеъл шифокорлардан ўз вақтида ёрдам олишни афзал биламан, дори-дармонни шу ернинг ўзидан олиб ишимни давом эттиравераман.

Иш куни тугагач, чарчаганда рўзғор халтасини кўтариб бозорма-бозор юришга ҳожат йўқ. Корхона дарвозаси ёнидаги озиқ-овқат, сабзавот дўконлари ишчи эҳтиёжини бир қадар қоплайди.

Ёшлар учун ана шундай имкониятлар ва бошқа маданий-маиший қулайликлар корхонамизда муҳайё. Аниқроғи партия, комсомол ва касаба союз фаолларининг куч-ғайрати, директор бўлиб тайинланган Раиса Ҳайитовна Отажонованинг жонкуярлиги билан бўлди.

У раҳбарлик қилаётган бирлашма кейинги йилларда енгил саноат корхоналари орасида бир неча марта биринчи ўринни эгаллади. Бирлашма ишлаб чиқараётган маҳсулотлар истеъмолчилар ўртасида кенг оммалашиб, жумҳуриятимизда ва ундан ташқарида ҳам харидоргирдир. Шунинг учун ҳам бирлашмамиз жамоаси Раиса Ҳайитовна Отажоновани 29-Октябрь сайлов округидан Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатди.

4 март куни бўладиган қўшимча овоз беришда қайси номзодни ёқлаш, албатта, сайловчиларнинг ўз ихтиёрида. Лекин мен оддий ишчи сифатида бутун фаолиятини инсоннинг эркин меҳнат қилиб, фаровон яшаши учун бағишлаётган ўз номзодимизнинг ҳаракат дастурини яна бир бор эслатиб ўтмоқчиман.

Депутатликка номзод кам таъминланган оилалар, ёлғиз оналарнинг моддий аҳволини яхшилаш учун жумҳурият корхоналарининг ижтимоий-маданий ривожлантириш жамғармаларидан қўшимча ҳақ тўланишига эришишни мақсад қилиб қўйган.

К. АВАЗОВА,
Тошкентдаги «Шарқ гули» бадиий буюмлар ишлаб чиқариш бирлашмаси ишчиси.

* * *

СУРАТДА: жумҳурият халқ депутатлигига номзод Р. Ҳ. Отажонова ёш ишчилар даврасида.

Е. БОТИРОВ суратга туширган.

ПИОНЕР ХОДИМЛАРИ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

Кеча Тошкентда В. И. Ленин номидаги жумҳурият пионер ва ўқувчилар Саройида Ўзбекистон пионер ходимлари конференцияси иш бошлади.

Конференция иштирокчилари Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетида В. И. Ленин номидаги пионер ташкилоти жумҳурият Советн аъзолари билан учрашдилар. Тошкент шаҳар Н. Островский номли пионер ва ўқувчилар саройи болалар коллективлари билан ижодий мулоқот ўтказдилар.

Конференция ўз ишини давом эттирмоқда. Унинг иштирокчилари В. И. Ленин номидаги пионер ташкилоти жумҳурият совети Бюросининг ахборотини эшитадилар ва конференция мунозара марказларининг ишида қатнашиб, пионер ташкилотининг келгуси фаолиятига доир масалаларни муҳокама қиладилар.

СЎЗ — КОНФЕРЕНЦИЯ ҚАТНАШЧИСИГА

ВОЖАТИЙЛАРГА МУСТАҚИЛЛИК КЕРАК

Конференция кун тартибига қўйилган асосий масалалардан бири — Ўзбекистон пионерлари XV слётини чақириш ва Ўзбекистон Вожатийлар уюшмасини ташкил қилиш.

Мен слёт ўтказилишига қарши эмасман. Лекин уни янги қарор қабул қилиши учун эмас, балки ўтган XIV слёт қарорлари қандай бажарилганини чуқур таҳлил қилиши учун ўтказиш лозим, деб ҳисоблайман. Чунки аввалги XIV слётда жуда муҳим қарорлар қабул қилинган эди. Лекин улар тўла бажарилди, дея олмайман. Чунки пионервожатийлар қўнимсизлиги камаймаяпти, уларнинг обрўйи кўтарилмаяпти. Булар XIV слётда кўрилган бўлса-да, лекин қонун кучига кирмаяпти. Менинг назаримда, фақат жумҳурият миқёсида эмас, балки вилоятларда ҳам махсус вожатийлар курси очиш вақти етди. Уларни ҳеч бўлмаганда пионерлар уйлари ва саройлари қошида ташкил қилиш даркор.

Ўзбекистон вожатийлар уюшмаси ташкил қилиниши кўп яхши иш бўлди. Негаки, жумҳурият вожатийлари ана шундай уюшма ташкил қилинсагина мустақилликка эришадилар.

Бахтиёр ХОЖИЕВ,
Бухоро вилояти, Олот ноҳиясидаги 9-мактаб бош пионервожатийси.

Хорижлан хабарлар

Ким ошди савдосида

ПЕКИН. ТАСС мухбири Вячеслав Томилин хабар беради: Пекин ким ошди савдоси бозорида бўлган оммавий савдода рангли телевизорлар ва видеомагнитофонлар, фотоаппаратлар ва энг замонавий кийим-кечаклар — жами 200 номдаги харидоргир маҳсулотлар сотилди. Фақат Хитой пойтахтидагина эмас, мамлакатнинг бошқа шаҳарларида ҳам тез оммалашиб бораётган илгариги ким ошди савдоларидан фарқ қилиб, бу гал сотувга чиқарилган буюмларнинг ҳаммаси кейинги пайтларда Пекин полицияси жиноятчи унсурлардан мусодара қилган бойликдир. Балки худди ана шу нарса шаҳарликларнинг бу галги ким ошди савдосига ниҳоятда қизиқишига сабаб бўлгандир. Умумий даромад салкам 30 минг тоннани ташкил қилди.

Пекин ким ошди савдоси бозори бир ярим йил олдин ташкил қилинган эди. Ўзининг расмий мақомига кўра, у «ўзини ўзи пул билан таъминлаш ва ўз харажатларини ўзи қоплаш асосида ишловчи мустақил корхона»дир. Комиссион бадал одатда узил-кесил нархнинг 7 фоизини ташкил қилади. Бу ерда йўқотиб қўйиб, кейин талаб қилиб олинмаган буюмлар, касод бўлган корхоналарнинг мулки, шунингдек, хитойликларнинг ва ХХРда ишлаётган чет эл фуқароларининг шахсий қимматбаҳо буюмлари сотилади. Энди бу рўйхатга нопок йўллар билан тўпланиб, суд қарори орқали мусодара қилинган мол-мулкнинг бир қисми ҳам қўшилди.

Америкада ҳар йили енгил атлетика бўйича халқаро мусобақалар ўтказиш анъанага айланиб қолди. Яқинда Ист Разерфордда спортчи қизлар одатдагидек ташқарида эмас, балки ичкарида куч синашдилар. Руминиялик 33 ёшли Дойна Мелинте бир миль масофани 4 минуту 17,13 секундда босиб ўтиб ўзига хос рекорд ўрнатди. Дойнага бу рекорд учун 100 минг долларлик пул чеки ҳам топширилди.

СУРАТДА: Дойна ўз мукофоти билан.

(ТАСС телесурати).

Э. БРОНФМАН ПРАГАДА

ПРАГА. (ТАСС). ЧССР ҳукуматининг раиси М. Чалфа АҚШ савдо-саноат доираларининг вакили, жаҳон яҳудийлар конгрессининг президенти Э. Бронфманни қабул қилди. У бу ерга бир гуруҳ Америка бизнесменлари билан бирга келган эди.

Э. Бронфман Чехословакияда бир қанча инвестиция лойиҳаларини рўёбга чиқаришда қатнашиш хоҳишини билдирди.

ЧТК агентлиги Прага жаҳон яҳудийлар жамоасининг диққат марказида эканлигини таъкидламоқда. Улар бу ерда яҳудий маданиятининг ноёб ёдгорликлари жам бўлганлигини ҳисобга олмоқдалар. Жаҳон яҳудийлари конгресси ана шу маданият ёдгорлиги кўпчилик учун очиқ бўлишидан манфаатдордир.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ИТЛАР БИЛАН УЗОҚ МАСОФАГА

✦ АЛЯСКАНИНГ Фэрбанкс шаҳрида ажойиб мусобақага старт берилди. Унда 39 экипаж ва 500 га яқин ит қатнашмоқда. Пойгачилар аляскалик, Канаданинг Колумбия ва Онтарио вилоятларидан келган эркаклар ва хотинлардан иборат.

Мусобақа ташкилотчиларидан бири Жон Фиртнинг айтишича, улар 1600 километр масофани итлар билан чанада босиб ўтишлари керак. Албатта, бу жойлар дунёда энг совуқ ва қори қалин. Шу масофани биринчилар қатори босиб ўтган 15 экипажга 20 мингдан 750 долларгача соврин берилади.

ЁЛҒИЗЛИК УМРИГА ЗАВОЛ БЎЛДИ

✦ НИГЕРИЯ бўйича энг баланд бўйли ҳисобланган Ондо штатининг Ово шаҳрилик Огунмола Олатунда исмли киши 35 ёшида вафот этди. Унинг бўйи 2 метру 36 сантиметр эди.

Қўшниларининг далолат беришича, унинг ўлимига ёлғизлик сабаб бўлган. Умрининг охиригача кўнглига яқин одами бўлмаган. Қизларнинг бирортаси Огунмола билан турмуш қуриш у ёқда турсин, ҳатто бирга юришга «ҳайиқишди».

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

Ёшлар ва қонун

ИНСОН ТАҚДИРИ МУҚАДДАС

1

Ҳар куни дасталаб шикоят хатлари билан таниша туриб, юракни зирқиратадиган сатрларни ўқийман: «Ўғлимнинг қотили топилмаётир», «уйимни бир кечада шип-шийдам қилиб кетишибди», «туҳматга қолиб, қамалиб ўтирибман». Хатлар сўнгида «ҳақиқат борми, ўзи, қонун кимнинг қўлида?» деган аччиқ савол қўйилади. Баъзи шикоят муаллифлари рэкетчиларга қандай чора кўрилаётгани, «пахта масаласи» нима билан тугагани, яна бошқалари эса ҳуқуқшунослик дипломи билан ишсиз юрганлиги ва бу ҳол қачонгача давом этиши ҳақида сўрашган. Шу каби саволларга жавоб олиш ниятида жумҳурият прокурори Дмитрий Александрович УСАТОВга мурожаат қилдик.

— Дмитрий Александрович! СССР халқ депутатларининг биринчи ва иккинчи съездларида уюшган жиноятчиликка қарши курашиш чораларини янада такомиллаштириш зарурлиги ҳақида гап борди. Дарҳақиқат, уюшган жиноятчилик кенг меҳнаткашлар оммасида жиддий ташвиш туғдирмоқда. Бу ҳолга қарши жумҳуриятимиз прокуратураси қандай ишларни амалга оширмоқда?

— Ҳозирги танг вазиятда жиноятчилик, айниқса, уюшган жиноятчилик жумҳуриятимизда ҳам сезиларли даражада тарқалиб, меҳнаткашларимизнинг ҳақли эътирозларига сабаб бўлаётир. Жиноятчиларнинг одамларга бешафқат азоб бериш, ўқ отиш ва совуқ қуроллар ишлатиш билан ҳуқуқ тартиботга қарши тажовузкорлик қилиш ҳаракатлари ўсиб бораётганлиги кузатилмоқда.

Жиноятчилик — бу чуқур ижтимоий ҳодиса. Мамлакатнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида ва унинг ҳамма жабҳаларида парокандалик юзага келтирувчи жиддий хавфдир. СССР Халқ депутатларининг иккинчи съездида бу ҳолат кўриб чиқилиши лозим бўлган масала, деб топилганлиги, унга Давлат хавфсизлиги комитетининг жалб этилганлиги, жиноятчиликка қарши кураш муваққат комитетининг тузилганлиги, ички ишлар органларига фавқулодда ваколатлар берилганлиги ҳам ана шундан далолатдир.

Жумҳурият ҳуқуқни ҳимоя қилиш органларида жиноятчиликка ва айниқса, унинг уюшган кўринишларига қарши кескин курашишнинг қатор кучайтириш тадбирлари ишлаб чиқилмоқда. Ички ишлар нозирлигида, Тошкент шаҳри ва вилоят ички ишлар бошқармаларида уюшган жиноятчиликка қарши курашиш махсус бўлинмалари ташкил этилган. Назаримда, бу бўлинмалар шахсий составининг кам сонлиги ва техник таъминотининг қониқарсизлигига қарамай, улар ўзларининг нималарга қодир эканликларини кўрсатишмоқда.

Прокуратура органларида эса уюшган жиноятчиларга нисбатан қўзғатилган ишлар терговини назорат қилувчи тажрибали ходимлар ажратилган. Бу ишларнинг бутун масъулияти бевосита вилоят прокурорлари, Тошкент шаҳри прокурори ва тергов ишларини назорат қилувчи уларнинг ўринбосарлари зиммасига юклатилган. Жумҳурият прокуратураси аппаратида мазкур тоифадаги ишларни назорат қилиш ва қонуний ҳал этиш ҳамда ҳисобга олиш бўйича махсус ходимлар группаси ташкил этилди. Улар жойларда шу ишлар юзасидан милиция органларига амалий ёрдам кўрсатадилар.

Биз Ўзбекистон ССР Ички ишлар нозирлиги билан уюшган жиноятчиликка қарши курашиш муаммоларини тадқиқ этиш комплекс программасини ишлаб чиқдик. Асосий эътибор мамлакатнинг бошқа регионларидаги тажрибалар асосида профессионал кадрлар тайёрлашга қаратилаяпти. Охирги уч йилда жумҳуриятимизда 7 минг 350 жиноят содир этилган (улардан кўпи оғир) 800 дан ортиқ уюшган жиноятчилар группасининг фаолиятини тўхтатиш, 20 дан зиёд бандитлар тўдасини зарарсизлантиришга муваффақ бўлдик.

Фақат ўтган йилнинг ўзида салкам 800 нафар жиноятчи бириккан 140 та уюшган жиноятчилар группаси фош этилди. Улардан кўп миқдорда ўқ отиш ва совуқ қуроллар, 50 килограмм наркотик модда, миллионлаб сўм ноқонуний фойдаланилган 42 та автомашина тортиб олинди.

Кейинги пайтларда уюшган жиноятчилик асосан иқтисод, жиноятчилик ва яширин иқтисод соҳасидан ўзига моддий замин яратмоқда. У том маънода жиноий йўллар билан топилган кўп миқдордаги пулни ягона қўлга йиғиш ёки ўпириб кетиш учун ижтимоий тартибсизлик, мамлакатда юз бераётган миллатлар ўртасидаги низолардан, иқтисодий зиддиятлардан, ширкатлардан, ижарачилик ва бошқалардан фойдаланмоқда. Бундай группалар ва яширин иқтисод тўраларини фош қилиш йўлида олиб бораётган ишларимиз ҳали мақтанарли даражада эмас. Аммо шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, қатор «цеховик»лар — (цехчилар) ҳибсга олинди. Бир неча рэкетчилар группаси фош этилди ва зарарсизлантирилди. Афсуски, бизнинг ходимларимиздан ҳам қурбонлар берилаётганлиги сир эмас, албатта.

Яна шуни таъкидлашни истардимки, бу соҳада фақат ҳуқуқни ҳимоя қилиш органларининг фаолияти билангина муваффақиятга эришиб бўлмайди. Мамлакатимиз ва жумҳуриятимизда, умумсиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва маънавий тарбия муаммоларини умумий ҳал этиш билангина бу ёвузликка барҳам бериш мумкин. Шу боис бугунги кунда жумҳуриятимиз прокуратурасининг ташаббуси билан қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш муаммоларини тадқиқ этиш Бутуниттифоқ илмий-тадқиқот институти ва Тошкент вилоят фирқа қўмитаси билан ҳамкорликда ишлаб чиқилган комплекс ҳаракатнома ҳамма вилоятлар, шаҳар ва ноҳияларда қабул этиб тадбиқ этилаётир.

Унда фирқа, совет, ҳуқуқни ҳимоя қилиш, назорат органлари, жамоатчилик ташкилоти ва меҳнат коллективларининг жиноятчиликка қарши курашни ташкил этишдаги ўрни ва роли аниқ кўрсатиб берилган. Ҳар қандай ашаддий жиноятчи ҳам ёки жиноий группа ташкил этувчи шахс ҳам ўз фаолиятини қачонлардир «ақамистсиз», деб ҳисобланган ҳуқуқ тартиботи бошланганлиги сир эмас. Демак, аввало, ёшларда жиноятчилик руҳияти ўсишининг олдини олиб, уларни бу йўлдан қайтариш чораларини кўриш зарур. Усмирлар масаласи бизнинг биринчи галдаги вазифамиз. Бу борада комсомол катта ва амалий ёрдам кўрсатиши шарт.

— Мана, жумҳуриятимизда «қўшиб ёзиш «операцияси» юзасидан салкам беш йил суриштирув ва тергов ишлари олиб борилди. Унинг умумий натижаси қандай бўлди? Шу операция туфайли қанча киши жиноий жавобгарликка тортилди? Миш-мишларга қараганда 35 минг киши экан. Шу ростми?

— Кейинги пайтда турли матбуот чиқишларида, аудиторияларда, шу жумладан, СССР Халқ депутатлари съездларида ҳам «пахта иши» деб аталмиш иш тергов жараёнида қонунсизлик, ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари ходимлари томонидан зўравонлик ишлатилди, айбсиз одамлар, шунингдек оддий деҳқонлар ноҳақ жазоланди», деган маълумотлар тарғиб қилинаётир. Шу иш бўйича ҳибсга олинган ва қамалганларнинг сони ҳақида афсонавий рақамлар айтилмоқда — 20, 30, 50 минг ва ҳоказо.

Ҳарқалай бундай даъволар асос керак. Жумҳуриятимиз прокуратураси ва ички ишлар органларининг терговчилари томонидан пахтани тайёрлаш ва қайта ишлаш билан боғлиқ ўғирликлар, қўшиб ёзишлар, порахўрлик ва бошқа суиистеъмолчиликлар юзасидан 1984 йилдан бери 766 та жиноий иш тергов қилинган ва судга юборилган. Шу жиноий ишлар бўйича 4360 киши жиноий жавобгарликка тортилган ва судга берилган. Айбдорларнинг давлатга келтирган моддий зарари 450 миллион сўмни ташкил этади. Жавобгарликка тортилган кишилардан бирортаси дастлабки суд жараёнида оқланмаган.

Бундай ҳолда одамлар қонунсиз жавобгарликка тортилган дейишга асос йўқ. Ҳамма жиноий ишлар Ўзбекистон ССР Олий суди, СССР Прокуратураси, СССР Олий суди, СССР Адлия нозирлиги ходимлари томонидан кўриб чиқилган ва бирорта қонунсиз жавобгарликка тортилганлик аниқланмаган.

Демакки, бу ишлар юзасидан «оддий деҳқонлар оммавий жавобгарликка тортилган» деган даъволар ҳақиқатдан анча йироқдир. Ўзингиз мулоҳаза қилиб кўринг. Тергов қилинган ва судга юборилган 4.360 кишининг 36 нафари партия ва совет органлари раҳбарлари, 485 нафари совхоз директорлари ва колхоз раислари, 240 нафари

2

пахта заводларининг директорлари ва пахта пунктларининг мудирларидир, 654 нафари бош ва катта бухгалтерлар, 256 нафари бош мутахассислар, 686 нафари классификаторлар, 407 нафари кассирлардир. Бошқа мансабдор кишилар эса фақат кўп миқдорда ўз ҳамёнига пул ўзлаштирган тақдирдагина жавобгарликка тортилган.

Матбуотдаги мақолалар муаллифлари тергов органларининг айбдорларни жиноий жавобгарликка тортишга бўлган муносабатларини мутлақо бузиб кўрсатишмоқда. Негаки бу тоифадаги ишларга, қанчалик мантиққа зиддек туюлмасин, инсонпарварлик билан ёндашилган.

Терговда бу жиноятлар ўша пайтда фирқа — совет органлари раҳбарларининг тазйиқи, психологик ва ҳатто жисмоний тобелик оқибатида юз берганлиги ҳам эътиборга олинди.

Раҳбарларнинг жиноий хоҳиш-иродаларини бажаргани учун оддий деҳқонлар, звено ва бригада бошлиқлари, ҳамда бошқа ижрочилар тергов даврида жавобгарликка тортилмаслиги жиддий ҳисобга олинди. Ана шундай ижрочилардан 13.614 нафарига нисбатан қўзғатилган жиноий иш тергов давридаёқ рад этилди. Бундай рад этиш қарори қонуний, деб топилди ва у бекор қилинмади.

Шунингдек, 1986 йили жазога ҳукм этилганларнинг қариндош-уруғларидан турли идораларга кўплаб шикоят хатларининг келиши ҳамда фирқа ва совет органларининг қабулхоналарига фуқароларнинг оммавий равишда мурожаат этишлари туфайли жиноий ишларни судда кўришда социал адолат принциплари бузилаётганлиги маълум бўлиб қолди. Енгил жиноий жавобгарликка тортилиши лозим бўлган шахсларга ҳам оғир жиноят содир этганлар учун белгиланган озодликдан маҳрум қилишнинг узоқ муддатлари берилаётганлиги аниқланди.

Ўша йиллари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг маъмурий (ҳозирги давлат ва ҳуқуқ) органлар бўлими мудири бўлиб ишлаётган эдим. Қашқадарё вилоятига бориб, ана шундай масалаларни жиддий ўргандим. Ўнлаб хўжаликларда кўплаб қишлоқ меҳнаткашлари билан учрашдим, қамалганларнинг хонадонларига кирдим, оила аъзолари ва туғишганлари билан суҳбатлашдим, одамларнинг қандай оғир шароитда яшаётганликларини кўрдим. Судда камчиликларга йўл қўйилаётганлигига ишонч ҳосил қилдим.

Жумладан, суд ҳайъати кўп ҳолларда раҳбарларнинг бешафқат топшириқларини бажариб, ўзлари учун бир тийин ҳам ўзлаштирмаган кишиларга ҳам талай пулларни ҳамёнига уриб кетган шахслар билан баробар жазо тайинлаган. Адолатни, қадриятни тиклаш мақсадида жуда кўп жиноий ишлар қайта кўриб чиқиш учун чақиртириб олинди. Бу масала КПСС Марказий Комитетига қўйилгач, СССР Прокурори ўринбосари, СССР Олий суди раиси, СССР Адлия нозири раҳбарлигидаги махсус комиссия жумҳуриятимизга келиб бир талай жиноий ишларни ўрганиб чиқишди ва бизнинг таклифимизга қўшилишди.

Натижада шу тоифадаги ишларни ҳал этишга ёндашиш тубдан ўзгартирилди. 1986 йили Ўзбекистон ССР Олий судида жиноий ишлар кассацион тартибда кўриб чиқилгач, ҳукм этилганларнинг 1074 нафарига белгиланган жазо муддатлари анча камайтирилди. Сўнгги икки йилда жумҳурият Олий суди ана шундай ишларнинг бир қисмини кўриб чиқиб, яна 790 кишининг жазо муддатини қисқартирди.

Бундан ташқари, 1986 йили Ўзбекистон ССР Олий суди ана шу ишларни кўриб чиқиш жараёнида энг оғир жазога ҳукм этилганларни СССР Олий Совети Президиумининг афв этиш комиссиясига киритди ва 675 киши афв этилди. Қатор жиноий ишлар Ўзбекистон ССР Олий суди ва афв этиш комиссиясида кўриб чиқилгач, ҳукм этилганларнинг анча қисми қамоқлардан бўшатилиб, уйларига ёки халқ хўжалигининг қурилиш участкаларига юборилди.

Ўтган йилнинг ўзида пахтага таaллуқли ишлар юзасидан гражданларнинг афв этишни сўраб ёзаётган мурожаатларига жавобан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби И. А. Каримов ташаббуси билан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ҳузурида махсус комиссия тузилди. Жумҳурият Олий суди, прокуратураси ва Адлия нозирлиги ходимларидан иборат бу комиссия «пахта иши»ни кўриб чиқишни давом эттирмоқда. Яқинда комиссия жавобгарликка тортилган яна 431 кишини афв этишга имкон топди ва улардан 300 киши ҳозирдаёқ афв этилди. Бугунги кунда 1987 ва 1988 йиллари қўзғатилган ана шундай қатор жиноий ишлар тергови тугатилди ва турли асосларга кўра ҳаракатдан тўхтатилди. 1989 йили эса шу тоифадаги ишлар юзасидан жиноий ишлар қўзғатилмади.

Мен «Ёш ленинчи» муштарийларининг шуни аниқ билишларини истардимки, қайсики «пахта иши»га боғлиқ юқорида келтирилган фактлар билан Т. Х. Гдлян бошлиқ терговчилар группаси олиб борган ишларнинг мутлақо бир-бирига алоқаси йўқ. Уларнинг ишларида қонунга зид талай ҳолатлар бор. Шу ҳақда СССР Халқ депутатлари съезди махсус комиссияси аъзоларининг «Қишлоқ ҳақиқати» — «Сельская правда» газеталарида эълон қилган суҳбатига тамомила қўшиламан.

«Пахта иши» деб аталмиш ишнинг кўриб чиқилиши натижаси ўзбек халқининг маънавиятига ва қадр-қимматига ҳам бекиёс жароҳат етказди. Қанчалаб ҳалол, меҳнаткаш, ҳеч бир айбсиз қариялар, аёллар ва болалар жабр тортди. Ахир, ҳар бир жиноий жавобгарликка тортилган кишининг оиласи, болалари ва набиралари ҳамда қариндош-уруғлари бор-ку! Уларнинг тортган азобларини баҳолаш мушкул. Бунинг учун у кўргуликларни кўз билан кўриш, чин юракдан ҳис қилиш керак.

Бироқ бу борада ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари ходимларини ҳам тамомила айблаб бўлмайди, улар бор-йўғи ўша пайтларда топталган, менсилмаган қонунларимизни ҳимоя қилишди, холос. Буларнинг асосий айбдорлари — жумҳуриятимизнинг собиқ совет ва фирқа раҳбарларидир. Ажойиб ўзбек халқини қонунсизлик ва зўравонлик, бехисоб азоб-уқубатлар гирдобига тортганлар ҳам ана ўшалар. Агар улар қонун талаби билан ва қонун номи билан иш кўришганларида эди, юртимиз бошига бу мусибатлар тушмас эди.

— Кейинги пайтларда матбуотда ноқонуний жиноий жавобгарликка тортилганлар ҳақида кўп ёзилди. Беайб одамларни жабрлаган, асоссиз ишдан бўшатган ҳуқуқ ҳимоячиларига масалан, Гайданов, Теплов ва Дидоренколарга қандай чора кўрилганлиги кўпчиликка маълум эмас.

— Чиндан ҳам жумҳуриятимиз прокурорининг собиқ ўринбосари О. И. Гайданов қатор ишларни тергов қилиш жараёнида қамоққа олиш учун санкция бериш қоидаларини бузганлиги ҳақида жумҳуриятимиз рўзномаларида кўп марта ёзилди. У СССР Прокуратураси коллегиясида икки маротаба муҳокама этилгач, унга маъмурий жазо эълон қилинди. Жумҳурият прокуратурасининг партия ташкилоти эса унга ҳайфсан берди. Ҳозирги кунда у Қозоғистонда аввалги мансабидан паст бўлган лавозимда ишламоқда. СССР Прокуратураси жумҳуриятимизда бу масалани икки марта ўрганиб чиқиб О. И. Гайдановга кўрилган чорани етарли, деб ҳисоблади. Бу ҳақда КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги партия назорати комитетига, газета редакцияларига, шунингдек СССР Олий Советининг айрим депутатларига маълум қилинди. «Сельская правда» газетасида босилган «Безнаказанность» — «Жазосизлик» мақоласини СССР Прокуратурасига юбордим. Чунки унинг муаллифи айнан шу ташкилотдан жавоб кутмоқда.

Ўзбекистон ССР Ички ишлар нозирлигида ишлаган Э. А. Дидоренко ва А. П. Тепловларга қандай чора кўрилганлиги менга номаълум. Бироқ Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг йиғилишида улар фаолиятига ўткир баҳо берилганлигини айтишим мумкин. Ҳозир улар Ўзбекистондан чиқиб кетишган ва бу ерда эгаллаган лавозимларидан паст ишларда ишлаб юришибди.

— Қўшиб ёзиш «операцияси» туфайли бегуноҳ жазоланиб, ҳозир оқланганлар қанча?

— Адлия нозирлигининг маълумотига ва прокурор назорати материалларига кўра 1986 йили қонуний кучга кирган ҳукм билан сўнгги икки ярим йилда Самарқанд вилоятидан уч киши, 1989 йилнинг биринчи ярмида Бухоро вилоятидан икки киши оқланди. 1987 йили Ўзбекистон ССР

3

Жиноят кодексининг 149-моддаси биринчи банди билан жавобгарликка тортилганлардан эса оқланганлар бўлмади.

— Ноқонуний ҳибсга олишлар (бу ҳол А. В. Бутурлин даврига кўпроқ тааллуқли) унга чек қўйиш, бу борада прокурор назоратини кучайтириш учун қандай ишлар амалга оширилмоқда?

— Кейинги йилларда Ўзбекистон ССР прокуратурасида ҳамма ташкилий ва амалий чоралар жиноятчиликка қарши курашни янада кучайтириш, тергов аппарати фаолиятини яхшилаш, социалистик қонунчилик талабларига қатъий амал қилиш асосида белгиланмоқда. Жумҳурият прокуратураси ўзига тобе прокурорларга суриштирув ва тергов ўтказиш жараёнида айниқса, эҳтиёт чораси сифатида қамоққа олиш ва қамоқда сақлаш муддатини узайтиришда гражданларнинг қонуний манфаатлари ва ҳуқуқларини ҳар томонлама ҳимоя қилиш топширилган.

Қарийб икки йилдирки, Ўзбекистон ССР прокурорининг кўрсатмасига мувофиқ прокурор қамоққа олишдан аввал айбдорни албатта шахсан ўзи сўроқ қилиб ва материални жиддий ўрганиб чиқиб, кейингина санкция бермоқда. Қамоқда сақлаш муддатини узайтириш, фақат иш материаллари ўрганиб чиқилгандан кейин, зарур ҳолларда оператив йиғилишларда вазиятни эшитиб кўрилгандан кейин ҳал этилади. Ноҳия, шаҳар прокурорининг қамоққа олиш ҳақидаги санкцияси қарорининг бир нусхаси вилоят прокуратуралари тергов бўлинмаларига юборилади. Бу ерда қамоққа олишда нимага асосланилганлиги ўрганиб чиқилади ва айбдорнинг ҳибсда сақлаш муддатини назорат қилиш бошланади.

Бу — совет қонунчилигидаги инсонпарварлик ғоялари асосида санкциялар сонини сезиларли даражада камайтирди. Агар 1985 йил прокурор томонидан эҳтиёт чораси учун қамоқда сақлашга 17 минг 399 кишига санкция берилган бўлса, 1986 йил 12 минг 308 кишига, 1987 йили 6729 кишига, 1988 йили 5725 кишига ва 1989 йилнинг биринчи ярмида 3300 кишига санкция берилди, холос.

Шу билан бирга оғир жиноят содир этган кишини ҳибсга олишга асоссиз равишда санкция бермаётган айрим прокурорларга ҳам жиддий чоралар кўрилмоқда.

Ҳамма вилоятларда ички ишлар бошқармалари ва адлия бўлимлари билан ҳамкорликда гражданларни тергов изоляторларида ушлаб туришнинг қонунийлигини текширувчи группалар ташкил этилган. Бу группалар жойларда ана шу масалани доимий равишда текширмоқдалар ва назорат қилмоқдалар. Қонунчилик бузилиши аниқланган ҳолда ҳамма фактлар юзасидан хизматга доир текширувлар ўтказилиб, коллегия йиғилишида муҳокама этилаётир. Айбдорларга мансабидан пасайтиришдан тортиб, прокуратура органларидан бўшатиб юборишгача жиддий чоралар кўрилмоқда. Уларнинг йўл қўйган хатолари ҳақида бошланғич партия ташкилотларига ҳам маълум қилинади.

Шу билан бир қаторда асоссиз жиноий жавобгарликка тортилаётган шахсларни бутунлай оқлаб юбориш тадбирлари белгиланаётир. Жумҳурият прокуратуралари СССР Олий Совети Президиумининг «Давлат ва жамоат ташкилотларининг, мансабдор шахсларнинг ўз хизмат вазифаларини бажариш пайтида қилган ғайриқонуний ҳаракатлари натижасида гражданларга етказилган зарарни тўлаш ҳақида»ги 1981 йил март Фармонини махсус қўлламоқда.

Жиноий жавобгарликка тортилиши ва ҳибсда сақланиши муносабати билан ишдан бўшатилган шахсларнинг аввалги ишларига тиклаш ҳамда шу даврда кўрилган моддий зарарни ундириб бериш юзасидан прокурорларга тўла-тўкис чора кўриш вазифаси юклатилган. Белгиланган тадбирлар натижасида судда жиноий ишларни маълум тартибда кўриб чиқиш қонунчилиги яхшиланди.

— Маълумки, кейинги уч-тўрт йилда прокуратура ходимлари орасида ўз бурчини ҳалол бажармай, жиноий ишга қўл уриб, ишдан кетган ёки жазога тортилганлар ўрнига кўплаб ёшлар келишди. Улар ишончни қандай оқлашаяпти?

— Кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйишга сифат жиҳатдан янгича муносабатда бўлиш, уларни қонунга ҳурмат руҳида тарбиялаш қайта қуришнинг муҳим шартидир. Партия қўйган топшириқларни пухта билимли ва жиддий, сиёсий етук ва ахлоқий пок, ўткир мушоҳадали кишиларгина адолат кучи билан бажара оладилар. Ўқитиш, уларга ҳар қандай шароитда ишониш ва ёрдам бериш, маҳоратларини ошириш учун шароит яратиб туриш, албатта, зарурдир. Айни чоғда уларнинг шахсий жавобгарлигини оширишни ҳам унутмаслик керак.

Энг муҳими нопок, уқувсиз ходимлардан батамом холи бўлишга эришмоқ зарур. Фақат ўтган беш йилнинг ўзида оператив ходимлардан 80 фоизи биринчи конституцион муддатдаёқ, вилоятларнинг ноҳия ва шаҳар прокурорларидан 95 фоизи, ҳар учинчи терговчидан бири ёш мутахассис ҳисобига янгиланди.

Иттифоқ жумҳуриятлари орасида биринчи марта бизнинг жумҳуриятимиз прокуратураси 1989 йили «Кадрлар» комплекс программасини ишлаб чиқди. У жумҳурият прокуратуралари органларининг ҳамма бўғинларида кадрлар ишини ташкил этишдаги муҳим ҳужжатдир. Бу программада партия органлари ва ССР Иттифоқи Бош прокурорига бўлган талаблар ўз аксини топган. Унда асосан миллий кадрларни шакллантиришга эътибор кучайтирилган. Жойлардан келган дастлабки хабарлар, фикр ва мулоҳазалар шуни кўрсатмоқдаки, программа ўзининг яхши натижасини беради. Имкониятлар, сўровлар ёшлар томонидан ишни ташкил этишдаги камчиликлар ўрганилмоқда, социологик тадқиқотлар ўтказилмоқда. Прокуратура органларининг ёш мутахассислар Совети ҳақидаги лойиҳа шунингдек, «Йилнинг энг яхши мутахассиси» унвони учун мусобақа шартлари ва лойиҳалари ишлаб чиқилди. Бу ишлар биронта ёш мутахассисни эътиборсиз қолдирмайди.

Кадрлар билан ишлаш ва уларни тарбиялашнинг янги формаларини излаш мақсадида Қорақалпоғистон АССР ва Тошкент шаҳар прокуратураларида ўз-ўзини бошқариш «куртак»лари жорий этилди. Эксперимент тарзида маъмурий комиссия, шунингдек прокурор шарафининг суди тузилди.

Жумҳурият прокуратурасининг ташаббуси билан Тошкент шаҳрида ўтган йили июнь ойида Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитаси билан ҳамкорликда «Прокуратура органлари олдида турган вазифаларни ҳал этишда ёш мутахассисларнинг оммавий сиёсий ва меҳнат активлигини ошириш долзарб масалалари» мавзуида илмий-амалий конференция ўтказилди.

Конференцияда СССР Прокуратураси ўқув юртлари ва кадрлар бошқармасининг Свердловск ҳуқуқшунослик институти, ТошДУнинг ҳуқуқшунослик факультети, Қозоғистон ССР Прокуратураси ва бошқа ҳуқуқни ҳимоя қилиш органларининг вакиллари қатнашдилар. Конференция жумҳуриятда ҳуқуқни ва социалистик қонунчиликни мустаҳкамлаш юзасидан прокуратура органлари ва ходимларининг биргаликдаги ишлари йўналишини ишлаб чиқди. Шунингдек, ёш мутахассисларнинг ижтимоий-сиёсий ва меҳнат активлигини ошириш, уларнинг маданият ва профессионал ўсишини шакллантириш, меҳнатни илмий ташкил этишнинг илғор тажрибасини юқори суръатлар билан ёйишни фаоллаштириш мақсадида ўн беш кишидан иборат жумҳурият прокуратурасининг ёш мутахассислар Совети сайланди.

Кейинги йилларда кадрларни тарбиялаб, уларнинг профессионал тайёрлигини, жипслиги ва уюшқоқлигини ошириш борасида аттестацион комиссиянинг роли ва фаолияти кучайтирилди. 1989 йили жумҳурият бўйича ҳамма оператив ходимлар аттестациядан ўтказилди. Комиссия 15 ходимни мустақил ишга, шу жумладан етти кишини ноҳия ва шаҳар прокурорлигига, икки кишини вилоят прокурорлари ўринбосарлигига ва икки нафарини вилоят прокурорлари лавозимларига тавсия этди. Ҳозир улар бу участкаларда муваффақиятли ишламоқдалар.

Хизмат бурчини намунали бажаргани, ташаббускорлиги ва профессионал маҳорати учун ССР Иттифоқи Бош прокурорининг буйруғи билан 12 киши, жумҳурият прокурорининг буйруғи билан эса прокурор-тергов ходимларидан 43 киши мукофотланди.

— ТошДУнинг ҳуқуқшунослик факультетини ҳар йили ўртача 200 нафар йигит-қиз битириб чиқмоқда. Аммо уларнинг 70 фоизи маҳаллий кадр сифатида жумҳуриятимизнинг ўзида иш билан таъминланмай, балки иттифоқ миқёсида сочиб юборилмоқда. Айни пайтда жумҳуриятимизга ташқаридан кўплаб кадрлар таклиф этилмоқда. Шу ҳолатни изоҳлаб берсангиз!

4

— Шуни айтишим керакки, бу ҳодиса — Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси XVI пленуми ва КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг жумҳуриятимиз билан боғлиқ кадрлар масаласи юзасидан қабул қилган қароридан кейин ҳуқуқни ҳимоя қилиш органларини оммавий тозалаш даврида, оғир шароит туфайли юзага келган вақтинчалик ҳолатдир.

1986 йилдан бошлаб Свердловск ва Саратов ҳуқуқшунослик институтларининг битирувчи-мутахассисларидан 15 нафаригача, ТошДУнинг ҳуқуқшуносик факультетидан эса 5—6 нафари жумҳуриятимиз прокуратураси органларида ишлашга йўлланма олмоқда. Бу вазият илгарилари ТошДУнинг ҳуқуқшунослик факультетида баъзи соҳалар бўйича юқори малакали кадрлар тайёрлаш имкони бўлмаганлиги ва унинг баъзи битирувчиларида қўйилган талабни бажаришда касб-маҳорат даражасининг қониқарсизлиги туфайли юзага келганди.

Бугунги кунда жумҳурият прокуратураси органларида Харьков, Саратов ва Свердловск ҳуқуқшунослик институтларининг 50 нафарга яқин битирувчилари ишлашмоқда. Бу — жами ишлаётган оператив ходимларнинг фақат уч фоизинигина ташкил этади, холос.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасида иш бошлаган дастлабки кунларимданоқ, асосий эътиборни туб миллатли кадрларни шакллантириш масаласига қаратган эдим. Шунинг учун СССР Бош прокурори ва СССР Олий таълими министрининг 1987 йил 22 июндаги «Прокуратура органлари учун мақсадга мувофиқ мутахассислар тайёрлаш ва ҳуқуқшунослик ўқув юртлари билан ижодий алоқани мустаҳкамлаш ҳақидаги» буйруғи қабул қилиниши биланоқ, жумҳурият прокуратураси тегишли тартибда Харьков ва Свердловск ҳуқуқшунослик институтларига ўқишга танлаб олинган туб миллат вакилларидан кўплаб юбормоқда. Биз асосан Харьков ҳуқуқшунослик институти билан яқин алоқа ўрнатганмиз. Ҳозир у ерда Ўзбекистондан юборилган 50 нафар комсомол-ёш ўқимоқда. Улардан 15 нафари шу йилнинг ўзидаёқ дипломли етук мутахассис бўлиб ишга келади.

Бундан ташқари сўнгги йилларда кадрларни айирбошлаш тажрибаси қийин вазиятга тушиб қолганлиги муносабати билан ТошДУнинг ҳуқуқшунослик факультети битирувчиларидан бир қисми РСФСР, Украина, Белоруссия прокуратураларига ишга юборилмоқда. Улар уч йил ишлаб, прокурор-терговчилик ихтисоси бўйича амалий тажриба orттириб, гарантияланган ҳуқуқ билан жумҳуриятимиз прокуратураларига ишга қайтадилар.

Жумҳурият прокуратуралари органларига ёш мутахассисларни ҳуқуқшунослик институтлари, шунингдек, ҳуқуқшунослик факультетидан ҳар йили давлат тақсимотидан анча илгари танлаб олинади. Шу мақсадда кадрлар аппарати ходимлари жойларга бориб, талабаларнинг шахсий ва иш сифатларини, сиёсий етуклигини, ҳуқуқий тайёрланганлигини ўрганиб, энг муносибларини танлаб оладилар.

СССР Бош прокурорининг 1989 йил 23 ноябрдаги буйруғи билан жумҳурият прокурорига ёш мутахассисларнинг стажёрлик муддатини қисқартириш ҳуқуқи берилган. Шунинг учун агар ёш ходим қисқа муддатда белгиланган программа бўйича ишда амалий кўникма ҳосил қилиб, хизмат вазифасини мустақил бажаришга лойиқ топилса, аттестациядан ўтиш масаласи ҳал этилиб, унга мустақил иш ва бошланғич класс даражаси — кичик юрист унвони берилади. Бу вилоят прокуратурасининг аттестацион комиссиясининг қарорига асосан бажарилади.

Илгарилари агар тугалланмаган ҳуқуқшунослик маълумотига эга бўлган шахсларни прокуратура органларига ишга олиш тақиқланган бўлса, ҳозир СССР Бош прокурори жумҳурият прокурорларига айрим ҳолларда университетнинг охирги курсларида ўқиётган талабаларни оператив ишларга қабул қилишга рухсат берган...

— Дмитрий Александрович, газетхонларимизга ўз ҳаёт йўлингиз ҳақида ҳам гапириб берсангиз!

— 1937 йилда Киров вилоятининг Нагорск ноҳиясидаги Полон қишлоғида туғилганман. Ўрта мактабни тугатгач, Ленинград Давлат университетининг ҳуқуқшунослик факультетида ўқидим. Меҳнат фаолиятимни 1959 йилда Ғарбий Украинанинг Ковельск районлараро прокуратурасида стажёр, кейин катта терговчиликдан бошладим. Сўнгра вилоят прокуратурасининг тергов бўлими прокурори, прокурор-криминалист, катта терговчи лавозимларида ишладим. 1967 йили партиявий ишга юборилдим. Вилоят партия комитетининг парткомиссия аъзоси, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Олий партия мактабини сиртдан тугатганимдан сўнг эса Украина Компартияси Марказий Комитетининг инструктори, парткомиссияси аъзоси, маъмурий органлар бўлими мудирининг ўринбосари бўлдим. 1986 йилдан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг маъмурий органлар бўлими мудири ва ниҳоят мана икки йилдирки жумҳуриятимиз прокуториман.

Турмуш ўртоғим медицина ходими. Икки фарзандим, бир набирам бор. Отам Улуғ Ватан уруши қатнашчиси, у 1941 йил кўнгилли бўлиб урушга кетиб, 1945 йили ғалаба билан қайтиб келди.

— Жумҳурият прокуратураси ўтган йили меҳнаткашлардан редакцияга тушган 29 та шикоят хатни текшириб, қонуний ҳал этишда «Ёш ленинчи»га катта ёрдам берди. Бунинг учун сизлардан миннатдормиз. Турли сабаблар билан ноҳақ жиноий жавобгарликка тортилган ўн кишининг оқланиши бизнинг ўтган йилги ўзаро ҳамкорлигимиз натижаси десам, хато бўлмас, шундай эмасми?

— Дарҳақиқат, прокуратура органлари ва жумҳурият прокуратураси аппарати гражданларнинг хатлари, аризалари ва шикоятларига жиддий эътибор қаратмоқдалар. Биз ҳар бир ҳолатда аризачининг ҳамма даъволарини чуқур ўрганиб, уларнинг қонуний талабларини кўпроқ қондиришга, қонунчиликнинг ҳар қандай бузилишини бартараф этишга интиламиз. Биз бу соҳада ҳамма матбуот органлари, жумладан, «Ёш ленинчи» билан самарали ҳамкорлик қилишдан хурсандмиз.

Жумҳурият прокуратураси органлари барча масалаларни ҳал этишда адолатли бўлиш принципига доимо амал қилади. Шу жиҳатдан биз ўтган йили сизнинг газетангизда босилган мақоладан сўнг илгари асоссиз бўшатилган бир неча ходимларни, шу жумладан, ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари ходимларини ўз вазифаларига тиклашга эришдик. Бу масалани кўтарганлиги учун «Ёш ленинчи» ходимларига катта раҳмат.

— Дмитрий Александрович, агар сиз журналист бўлиб қолсангиз, кўпроқ қайси мавзуларда ёзар эдингиз?

— Кўпроқ табиат ва атроф-муҳитни асраш ҳақида ёзган бўлардим. Унинг гўзаллиги бекиёс, бойлиги чексиз. Ҳамма нарсани тиклаш мумкин, ҳаттоки хазон этилган инсон тақдирини ҳам. Аммо йўқотилган табиат бойлигини қўл билан тиклаб бўлмайди, буни унутмаслик керак. Биз авлодларимизга нафақат мукаммал қонунчиликни, балки мусаффо борлиқни ҳам қолдиришимиз лозим.

— Истакларингиз?

— «Ёш ленинчи» ёшлар оммасининг беғубор хоҳиш-иродасини ифодалайди. Шуни ишонтириб айтаманки, бу прокуратура органларини ҳам эътиборсиз қолдирмайди. Биз жамиятимиз ривожланишининг ҳамма босқичларида, айниқса, ҳозирги қайта қуриш жараёнида ёшлар ўзларида бекиёс қудрат топаётганлигини яхши тушунамиз. Сизлар билан доимий ҳамкорлик қилиш — жамиятимиздаги маънавий муҳитни соғломлаштириш, интизом ва ташкилотчиликни, қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш сари интилиш демакдир.

— Самимий суҳбатингиз учун катта раҳмат.

* * *

Азиз муштарийлар! Шундай қилиб сизни қизиқтирган саволларга озми-кўпми жавоб олдик. Эҳтимол, баъзи жавоблардан қониқмагандирсиз. Ундай бўлса, яна сўз сизга! Балки, Сиз йўллаган мактублар бу мусоҳабамизни давом эттиришга сабаб бўлар.

Саҳобиддин СИРОЖИДДИНОВ суҳбатлашди.

«КАМАЛАК»

ДАМ ОЛИШ САҲИФАСИ

Янги шеърлар

Ватанга қайтиш

Тўлин ойдек ловиллар
Бошдаги дубулғаси.
Кўзидан юлдуз чақнаб,
Кишнаб келар йўрғаси.
Не бир баланд тоғлардан
Ошиб келар, ботирим.
Қовурғаси қайишиб,
Тошиб келар, ботирим.
Оппоқ кўпикка ботди
Бўрон ёлли тулпорлар.
Елиб бедовларида
Келаётир шунқорлар.
Йўлинг шунча йироқми,
Йироқ юртим — Ҳақиқат.
Алпомишлар сиғинган
Чироқ юртим — Ҳақиқат.

Имом ҒУЛОМОВ.

Тилак

Тирикликман, жаҳонимга айландинг,
Заминдирман, осмонимга айландинг
Тунлар хаёл уммонимга айландинг,
Орзум эдинг, армонимга айландинг
Армонгинам омонлигинг тилайман.

Лола сайри, адир энди хотира,
Гулга тўлган бағир энди хотира.
Шаррос қуйган ёмғир энди хотира
Биз топишган тақдир энди хотира.
Сен-ла боғлиқ недир энди хотира
Хотиротим омонлигинг тилайман.

Нени топдик бу йўлдакин муқаддас,
Бизга азиз, ўзга учун илғамас.
Тунд осмонни ҳамдард билма, гулим, бас
Бу ёмғирдир, осмон биз деб йиғламас.
Қайғу бугун иккимизга ҳамнафас,
Қайғулигим, омонлигинг тилайман

Ҳа, адашдик бахт бағрини қонатиб,
Ахир ёшлик азалдан-ку бетартиб.
Нечун афсус орзуларни кашф этиб,
Яшай олдик ишқ бўйини сачратиб,
Васли ёдим омонлигинг тилайман.

Нажмиддин ЗИЁДОВ.

Гўдак ноласи

5-кўп профилли болалар поликлиникаси юристи Иқбол опа ахлат қутисидан чақалоқ топиб олди.

Гўдакгинанг ноласига
Қулоқ солгин онажон.
Ташлаб кетма дилпарчангни
Қўлга олгин онажон.

Бу оламга келиб энди
Наҳот номсиз ўтарман!
Муродимга етар-етмай
Шараф-шонсиз кетарман!

Икки юлдуз то, тонггача
Бошгинамдан кетмади.
Таппинаман қўлим чўзиб
Сутинг насиб этмади.

Онагинам юзларингни
Кўрмоқ бахти ҳеч йўқмиди.
Кўзга суртиб изларингдан
Юрмоқ бахти йўқмиди!

Наҳот оппоқ кўкракларинг
Болиш бўлмас болангга...
Менсиз ўзинг йиғлагайсан
Бир кун мунгли аллангга.

Катта бўлсам кўзларингга,
Нури-зиё бўларман.
Саратонда соябонинг,
Меҳригиё бўларман.

Шамол бўлиб бошинг узра
Оппоқ сочинг тарагум.
Одам бўлиб ахир бир кун
Фарзандликка ярагум.
Йўқ, қайтмадинг, йўқ,
қайтмадинг
Онагинам ортингга,
«Инга»лашим эшитсанг ҳам
Мендан юзинг бурдинг-а!
Онагинам!!!

Энг сўнги бор
Нажот истаб чақирдим...
Қайларгадир ғойиб бўлдинг
Шундай экан тақдирим.

Нозиккина этларимни
Қумурсқалар талади.
Даҳшатли бир махлуқ келиб
Юзларимни ялади.

Инсонлигим билдими ё
Мендан йироқ кетди у.
Йўл-йўлакай «ув»лаб, «ув»лаб
Неларнидир айтди у.

Тонг ҳам отди, кўзим очдим
Кўзим очдим илк бора.
Онагинам сен келдинг, деб
Бошим узра парвона.

Қуёш экан норасида —
Пешонамдан силаган.
Увадамни ечиб олиб
Оқ нурига ўраган.

...Энди сенинг боланг эмас
Мен қуёшнинг боласи.
Яхшиямки ҳаёт тинглар
Мендекларнинг ноласи.

Пўлат НИШОНОВ.

Маданият янгиликлари

ЭСКИ БИНОДА ЯНГИ ТЕАТР

Фарғонадаги бундан саксон йилча аввал қурилган «Янги давр» кинотеатрида охирги марта кино кўрсатилди. Энди у ҳавозалар билан бурканади. Таъмирланганидан сўнг бу ерда Фарғона ёш томошабинлар қўғирчоқ театри очилади. Қурилиш ишларини «Темп» кооперативи билан Тошкентдаги хўжалик ҳисобида ишловчи «Театрон» корхонаси ўз зиммасига олди.

Театрда спектакллар икки тилда — ўзбек ва рус тилларида қўйилади. Илгари Горький номли Фарғона вилоят ўзбек музикали драма ва комедия театрининг режиссёри бўлган Маҳмуд Ғуломов янги театрнинг бадиий раҳбари бўлди.

ЁШ СОЗАНДАЛАР УЧУН

Ёш созандалар ва уларнинг ота-оналари скрипка учун ёзилган асарлар ўқув тўпламини сотиб олиш ниятида баъзан дўконма-дўкон роса югуришларига тўғри келади. Шу асарларнинг грампластинкаларга ёзилган тўпламлари эса мутлақо йўқ. «Мелодия» Бутуниттифоқ фирмасининг Тошкент студияси болалар мусиқий таълимидаги бу камчиликни тўлдиришга қарор қилди. Унинг павильонларида болалар музика мактаблари учун бутун ўқув скрипка репертуари пластинкаларга ёзиб бўлинди. Куйларни Имант Коциньш раҳбарлигидаги Ўзбекистон давлат симфоник оркестри билан халқаро конкурслар лауреати Михаил Безверхний ижро этди.

(ЎзТАГ).

Хиёбонда...

Сураткаш: Е. БОТИРОВ.

Ўзбек тилини ўрганамиз

Ўзбекистон ССРнинг Давлат тили тўғрисидаги Қонун жумҳурият халқ таълими идоралари олдига кўпгина вазифалар қўйди. Бу идоралар ишни қандай уюштирадилар, қисқа муддатда ишни тубдан қайта қуриб, унинг муваффақиятини таъминлай оладиларми? ЎзТАГ мухбири Б. Ҳасанов шу муаммолар тўғрисида Ўзбекистон ССРнинг тил ҳақидаги Қонунини амалга оширишга оид давлат программасини ишлаб чиқувчи ҳукумат комиссиясининг аъзоси, Ўзбекистон ССР халқ таълими министрининг биринчи ўринбосари Ю. Н. АБДУЛЛАЕВ билан суҳбатлашди.

— Юсуф Неъматович, яқин вақтларгача сиз собиқ халқ таълими министрлигида Қонунни амалга оширувчи ишчи группага бошчилик қилдингиз, бу соҳада қилинаётган ишлар ҳақидаги ҳамма маълумотлар сизнинг қўлингизга келиб тушар эди...

— Биз ишни халқ таълими идораларида Қонуннинг рўёбга чиқишини ташкилий, педагогик ва молиявий жиҳатдан таъминлаш ҳисоб-китобини қилишдан бошладик. Жумҳуриятдаги узлуксиз таълим — мактабгача тарбия муассасаларидан тортиб, олий мактабгача ва малака ошириш ўқув юртларигача барча бўғинларда ўзбек тилини ўрганишни такомиллаштириш чора-тадбирлари мажмуини амалга оширдик.

Дастлабки қадамларни қўйишимиз биланоқ муаммога дуч келдик — ўзбек тилини ўрганиш дарсликлари, усуллари ва программалари эскириб қолган ёки бутунлай йўқ экан. Бу масала энди ҳал этилмоқда. Ўзбек тилини она тили сифатида ва иккинчи мажбурий тил сифатида ўқитиш масалалари билан шуғулланувчи ўқув-илмий-методик кенгашлар ташкил этилди ва улар иш бошлади. Давлат тилини ўқитиш методикасини ривожлантириш йўлларини белгилаб берадиган ўзига хос марказ бўлмиш доимий ишловчи конференция таъсис этилди.

Ҳозир бир гуруҳ олимлар мактабгача ёшдаги болалар учун ўзбек тилида гаплашишни ўргатадиган программалар ва методик тавсияларнинг икки нусхасини ишлаб чиқдилар. Бу тавсиялар Тошкент шаҳри ва Оҳангарон ноҳиясининг 10 та болалар боғчасида синовдан ўтказилиб, «Ўқитувчи» нашриётига топширилди. Ўрта мактабларда тил ўргатиш программалари муҳокамадан ўтказилмоқда. Рус тилида ўқитиладиган ҳунар-техника билим юртлари ва техникумлардаги группалар учун ўзбек тилини ўргатиш курсларига мўлжалланган программалар нашр қилинди.

1991 — 1995 йилларда нашр этиладиган ўқув-методик адабиёт плани тузиб чиқилди. 1453 та ўқув қўлланмасидан қарийб 90 фоизи ўзбек тилида чиқарилади. Ўн учинчи беш йилликда ҳаммаси бўлиб 73 номдаги луғат, маълумотнома, сўзлашгич чиқариш кўзда тутилмоқда. Уларнинг 27 таси тор соҳаларга мансуб ихтисосларга бағишланган бўлади.

— Шогирдга қараб устозининг кимлигини билса бўлади, деган гап бор. Ўзбек тили муаллимларини тайёрлаш иши қандай йўлга қўйилган?

— Ҳозирги вақтда жумҳурият олий ўқув юртларида ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчиси ихтисосини тўрт ярим мингдан кўпроқ талаба эгалламоқда. Шу ихтисосдаги мутахассисларни тайёрлаш кўпайиб бораверади.

Рус тилида ўқитиладиган мактабларда ўзбек тили яқин вақтларгача жуда юзаки ўргатилганини тан олмоқ керак, бундай аҳвол шароитида ҳатто иштиёқманд бола ҳам тилни ўргана олмас эди... Шу сабабли ҳозир ўзбек тили дарсининг ўзига муносабат қайта кўриб чиқилмоқда.

— Олий мактабларда Қонун қандай амалга оширилади? Энди техника олий ўқув юртларидаги ўзбек талабалари она тилида ўқий оладими?

— Маълумки, шу пайтга қадар бошланғич курслардагина талабалар она тилида ўқир эдилар. Ҳозир техника олий ўқув юртларининг ҳамма курсларини ўзбек тилида ўқитишга ўтказиш учун изчил иш бошланди. Бунинг учун фақат техника фанларига оид 70 тадан кўпроқ фан дарсликларини таржима қилиб, нашр этиш лозим. Рус тилида таълим олаётганлар учун эса жадвалга ўзбек тили киритилади.

— Тил тўғрисидаги Қонунни амалга ошириш рус тилидан ўзбек тилига ва ўзбек тилидан рус тилига ўгирадиган таржимонларга талабни муқаррар оширади. Шу талабни қондириш учун нималар қилинмоқда?

— 1983 йилдаёқ жумҳурият рус тили ва адабиёти педагогика институтида ташкил этилган талабалар группаси миллий мактаб рус тили ва адабиёти ўқитувчиси ихтисоси билан бирга таржимон ихтисосига ҳам эга бўлди. Янги ўқув йилидан бошлаб шу институт негизида, шунингдек, Тошкент, Самарқанд, Нукус дорилфунунларида, Андижон педагогика институтида ҳар йили 300 нафар таржимон тайёрланади.

— Қонунда, Ўзбекистон ССР жумҳуриятдан ташқарида ўзбеклар жам бўлиб яшайдиган жойларда ўзбек тилини сақлаб қолиш ва ривожлантиришни таъминлайди, деб кўзда тутилган.

— Ҳозир жумҳуриятдан ташқарида икки миллиондан кўпроқ ўзбек яшаб турибди. Она тилида таълим бериладиган болалар боғчалари, мактаблар, ҳунар-техника билим юртларини барпо этишда уларга ёрдам бериш режалаштирилмоқда. Ўқув юртлари ўртасида ҳамдўстлик ҳақида шартномалар тузилмоқда. Министрликлар иштирокида бу масалаларда ўзаро ёрдам бериш ҳақида Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон билан шартномалар тузилган.

— Қонуннинг араб графикасига асосланган эски ўзбек ёзувини ўрганишни таъминлаш тўғрисидаги 16-моддасини бажариш учун нималар қилинмоқда?

— Бу графикани олий ўқув юртларида ҳам мустақил ўрганиш учун программа тайёрланди. Мактабларнинг 8- ва 11-синфлари учун бу графикани ўрганиш ўқув фани сифатида программага киритилади. Гарчи Қонунда уни 1991 йилдангина ўқита бошлаш кўзда тутилган бўлса-да, имкони бўлган жойларда, масалан, Наманган ва Фарғона вилоятларининг баъзи мактабларида арабча ёзув ихтиёрий дарс сифатида ўқитила бошланди.

Ўқувчи дарс бермоқда

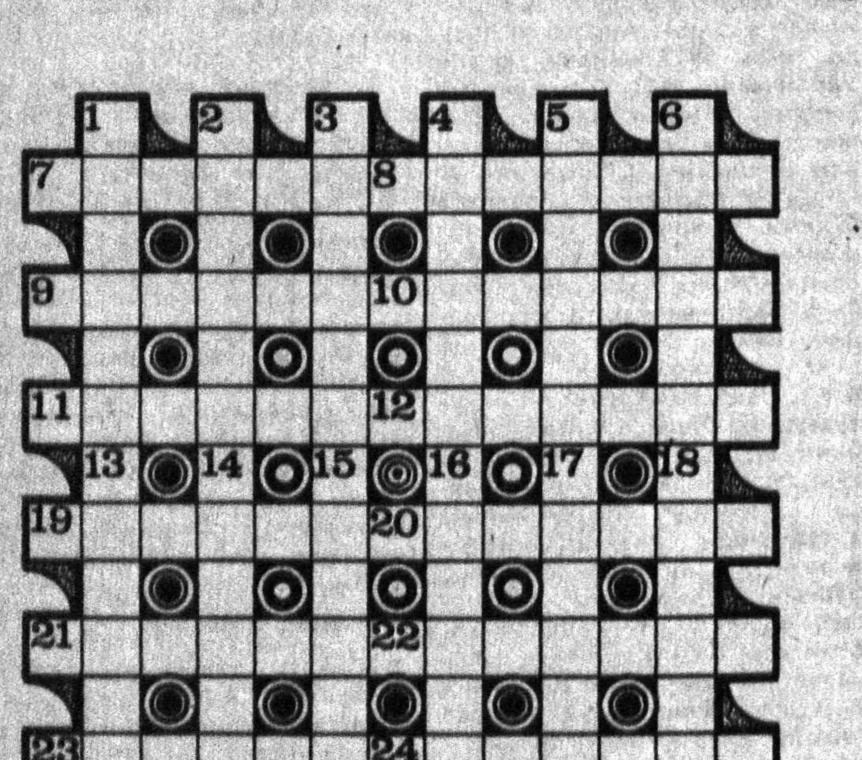
Пойтахтнинг Чилонзор ноҳиясидаги 202-ўрта мактабда эски ўзбек тилидан машғулотлар олиб борилаяпти. Машғулотларни шу мактабнинг юқори синф ўқувчилари ўтишмоқда.

— Биз ҳам шу мактабда таҳсил оламиз, — дейди Ғаффор Тўхтахўжаев. — Эски ўзбек тилини эса 114-мактабдаги махсус курсга қатнаб, ўзлаштирганмиз. Олти ой давомида араб тилини ўргандик. Бу ҳақда бизга махсус гувоҳнома ҳам беришди.

Ғаффор билан бирга шу мактабнинг 10-«а» синф ўқувчилари Аброр Ҳайдаров, Файзулла Тошхўжаевлар ҳам машғулотларга қатнашишган. Ҳозир улар — учовлон ўз илм даргоҳларидаги 5- 10 синф ўқувчиларига араб алифбосидан сабоқ беришмоқда.

Ҳозирда махсус курсда 22 нафар ўқувчи таҳсил олаяпти. Албатта, бу хайрли ишнинг бошланиши. Муҳими эса, болалар ўз тарихларига бефарқ қарамаяптилар.

Нилуфар УМРЗОҚОВА,
шу мактаб ўқувчиси.

КРОССВОРД * КРОССВОРД *

Ушбу кроссворд етти ҳарфли сўзлардан тузилган.

ЭНИГА: 7. Жанубий Америка қитъасидаги давлат пойтахти. 8. Аёлларнинг ёзлик кўйлаги. 9. Тошкент билан биродарлашган шаҳарлардан бири. 10. Какао уруғидан тайёрланадиган ширинлик. 11. Қўлёзма, чизма кабиларни кўпайтириб берадиган аппарат. 12. Уйғониш даври итальян рассоми. 19. Таниқли рус комик актёри. 20. Приморье ўлкасидаги шаҳар. 21. РСФСР таркибидаги вилоят маркази. 22. Тамаки таркибидаги зарарли модда. 23. Совет давлат арбоби, таниқли дипломат. 24. Озарбайжон классик шоири.

БУЙИГА: 1. Волга бўйидаги йирик порт шаҳар, вилоят маркази. 2. Ўзбек халқ рақс куйи. 3. Ёзнинг энг иссиқ даври. 4. Ҳиндистондаги шаҳарга номдош газлама. 5. Наф, фойда. 6. Шаҳарнинг кичик бир территориал қисми. 13. Тирик организм учун зарур органик модда. 14. Кимёвий элемент, ишқорий металл. 15. Ёзувчи, «Кўқон воқеаси». романи муаллифи. 16. Кичик медицина ходими. 17. Тоғ жинси, бинокорлик материали. 18. Атом реакторларида қўлланиладиган оқ тусли нодир металл, радиоактив элемент.

Ф. ОРИПОВ тузган.

Хоҳ ишонинг, хоҳ ишонманг

Учар ликопчанинг ғалати маршрути

Мен учар ликопчани кўрган кишилардан бириман. Қизиғи шундаки, ўша куни уни бошқалар ҳам кўришган экан. Уларнинг ҳикоясига кўра ўзимча, учар ликопчанинг маршрутини белгилашга ҳаракат қилдим. Қуйида уч кишининг (ўзим ва икки танишим) кузатган воқеаларини келтираман.

...1972 йилнинг 12 августи. Кеч соат ўнлар.. Ангрен тоғида кичик сурувни боқиб, ерда ёнбошлаб ётган ўн олти ёшли чўпон диққатини кўкдан пастлаб келаётган шарсимон олов ўзига тортди. Шар яқинлашган сари катталашар, ер юзи ёришиб борарди. У шоша-пиша ўзини харсанг панасига олиб, қўлидаги кичик калибрли милтиқ (мантиклес)ни ўқлаб, шарни мўлжаллаб ўқ уза бошлади. Уст-устига беш-олти ўқ визиллаб учиб кетгач, бирдан шар худди тўхтагандай бўлди-да, доирасимон айланалар ҳосил қилиб, осмон-у фалакка йўл олиб, кичрайиб кетаверди...

...Тошкент вилоятининг Олмазор посёлкасида олти-етти нафар абитуриент кўчада чақ-чақлашиб кетишаётган эди, товушсиз ғалати самолёт уларнинг диққатини тортди. Самолёт чамаси бирор чақирим тепада сузиб борарди. Бироқ унинг корпусида қанот нишонаси йўқ эди. У йирик элепссимон қора жисм эди...

Мен ўша вақтда Ленинобод шаҳри ёнидаги Ёва қишлоғимизда велосипедда бораётгандим. Қишлоқнинг тор кўчалари. Қарама-қарши келиб қолса, иккита машина сиғмайди. Велосипедни елдириб кетаётгандим, бирдан йўлим ёришиб кетди. Дарҳол тормоз бериб велосипедни тўхтатдим ва бир оёғимни ерга тираб турдим. Аввал олдинга қарадим, кейин орқамга ўгирилдим, ҳеч қаердан транспортнинг на овози эшитилар ва на чироғи кўринарди. Беихтиёр осмонга қарадим. Вазиятимга кўра етмиш беш градусда осмонда бир километр чамаси баландликда улкан самолёт корпусисимон нарса билинар-билинмас тезликда учиб борарди. Мен унинг тезлигини соатига 100 километр чамаладим. Қоронғи бўлганиданми, ўша ИЛ-18 самолётининг корпусига ўхшаган нарса бир текис эмас, балки айланиб учаётганга ўхшарди. У корпус атрофида майда лампочкалар жуда кўп бўлиб, улар ўчиб-ёниб туришарди. (Ўчиб-ёнишидан мен корпус айланаяпти, деб мулоҳаза қилдим). Ўша чироқчалар йўлимни ёритган эди. Улкан қанотсиз жисм ичидан бирор нарса кўринмади. Фақат супургининг ер супиришдаги овозига ўхшаш «шип-шип» товуши эшитиларди, холос. Шунинг учун мен ўзимча: бу улкан нарса майда пропеллерлар ёрдамида учармикан... деган хаёлга бордим.

Беш минутлардан сўнг самолётсимон учар жисм кўздан ғойиб бўлди. Мен йўлимда давом этдим. Аввал мен бунга аҳамият бермагандим. Ўзимча: учар дирижабль ижод қилишипти шекилли, ёки янги саналаётган бирор транспорт воситасидир, деб қўя қолдим. Газеталарни кузатсам, бу ҳақда ҳеч қандай гап бўлмади...

Хуллас, биз уч гувоҳ кузатган учар ликопча аввал шар ҳолида, сўнг узунчоқ — эллепс жисм (самолёт корпусисимон) шаклда кўринди. Демак, менимча: учар ликопчалар осмондан тушаётганда юмалоқ шарсимон бўлишади. Қўнаётганда ликопча шаклини олади. Учиб кетаётганда эса, ҳаво қаршилигини камайтириш учун узунчоқ шаклга киркан...

Хўш, биз кузатган учар ликопча Ангрен тоғига тушаётган эди... Ўқ отилгач, ҳавога юксалиб, шимолдан жанубга томон юрган ва шарққа бурилган... У қаерга кетди экан?

Яна бир диққатга сазовор ҳол, учар ликопчаларимиз ҳар учала кўринган жойда ҳам аҳоли кам яшайдиган жой устидан юрган: Ангрен тоғи, Олмазор посёлкаси, Ёва қишлоғи (Ленинобод шаҳрининг ғарбий биқинида) ва кетган томони Қирғизистоннинг Исфана посёлкаси... Мен бу воқеани ёдимдан чиқариб юборган эдим. Турли жойлардаги суҳбатларда бу воқеаларни эшитиб, ўша куни, ўша соатга мос келгани учун ёздим. Ангренда қўй боққан ўсмир ҳозир ҳурматли врач, Олмазордаги абитуриентлардан бири эса — милиция лейтенанти.

Учар ликопчалар ҳақида ҳозир гап кўпайган экан, бу янгилик эмас. Ликопчалар бизга илгари ҳам келиб турган, демоқчиман, холос. Бироқ, планетамиз одамлари билан яқиндан гаплашишлари қизиқ, албатта.

Коинот чексиз. Ҳатто дин олимлари ўн саккиз минг олам — ўн саккиз минг галактика ҳақида маълумот беришади. Ердагидек оламлар бошқа оламда бўлишига ишонгинг келади!

Ваҳоб РАҲМОНОВ,
филология фанлари номзоди.

Гулистон шаҳри.

ТВ

4 МАРТ — ЯКШАНБА

● ЎзТВ I

9.00 «Ассалому алайкум». Мусиқий ахборот.

* * *

«Дўстлик» видеоканали

10.00 «Дўстларимиз диёрида». Чимкент вилоятида ўзбеклар маданият марказининг очилиши. 10.40 Мактаб ўқувчилари учун. «Қувноқ стартлар». 11.45 Телетомошабинларнинг талабларига биноан. «Иван Васильевич касбини ўзгартиради». Бадиий фильм («Мосфильм»). 13.15 «Амалий давра суҳбати». Жумҳуриятда савдо ва умумий овқатланишни ташкил этиш ҳақида. 14.15 Эркин Самандаров. «Олма пишганда келинг». Огаҳий номли Хоразм вилояти мусиқий драма ва комедия театрининг спектакли. 15.50 Реклама.

* * *

18.00 Кўрсатувлар программаси. 18.05 «Қойилмақом Гоша» сериясидан мультфильмлар программаси. 18.50 Болалар учун концерт. «Чамандаги гулларимиз». 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.50 Товфик ал-Ҳаким. «Изҳор». Теленовелла. 20.30 «Ахборот». 20.50 «Мусиқа жавони» (такрор.). 21.30 Москва. «7 кун». 22.30 Фурқат лирикаси. 23.50 Кўрсатувлар программаси.

● ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

9.00 «Сапеда». Мусиқий ахборот. 10.05 «Ҳар бир кишига ва барчага». Реклама. 10.20 «Яхши дегани нима?». 10.55 «Севги ҳақида монолог». Фильм-концерт. 12.05 «Олтин занжир». Бадиий фильм.

* * *

17.20 Кўрсатувлар программаси. 17.25 «Этик». Телевизион бадиий фильм (рус тилида). 18.50 «Телетомошабин ҳамроҳи». 19.20 «Оқ йўл, «Помир!». 20.00 «Ҳафта». Информацион программа. 20.30 «Гулчин». Концерт программаси. 21.30 Москва. «7 кун». 22.30 «Олтин занжир». Бадиий фильм.

● МТ I

8.30 Спорт ҳамма учун. 8.45 Ритмик гимнастика. 9.15 «Спортлото» тиражи. 9.30 «Эрта саҳарлаб». Болалар учун кўрсатув. 10.30 «Ватан хизматида». 11.30 Тонгги дам олиш программаси. 12.00 «Дунё бўйлаб». Альманах. 13.00 «Здоровье». 13.45 Педагогика ҳамма учун. 14.45 «Тилла сўзлар». Мультфильм премьераси («Экран»). 14.55 Ғалабанинг 45 йиллигига. «Ковела яқинидаги ўрмонларда». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия. 16.00 «Қишлоқ янгиликлари». Панорама. 17.20 Эртаклар ва саргузаштлар оламида. «Финист — сарлочин». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия). 18.50 «Давлат муҳофазасида». Ленинград қадимий ёдгорликларини муҳофаза этиш ҳақида телевизион ҳужжатли фильм. 19.20 Томошабинларнинг талабларига биноан. «Шарлоттанинг маржони». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 2 ва 3-сериялар. 21.30 «7 кун». 22.30 Абадият ҳақида ўйлар. 22.45 И. О. Дунаевский асарларидан концерт.

● МТ II

8.30 Зарядкага сарфланинг! 8.45 «Амнистия». Бадиий фильм, субтитр билан («Беларусьфильм»).

Спорт программаси

10.00 Гандбол. Жаҳон чемпионати. Эркаклар. СССР — ГДР терма командалари. 2-тайм. ЧССРдан кўрсатилади. 10.30 Енгил атлетика. Европа чемпионати. Шотландиядан кўрсатилади. 11.15 Баскетбол бўйича миллий баскетбол ассоциацияси профессионаллари ўртасида АҚШ чемпионати. «Бостон селтикс» — «Миннесота».

* * *

12.20 «Тунда оқ отларда». Олти серияли телевизион бадиий фильм. 4-серия. 13.20 Мамлакат театрлари намойиш этади. Т. Уайлдер. «Бизнинг шаҳарча». А. В. Луначарский номли Севастополь рус драма театрининг спектакли. 14.55 «Совет Россияси» видеоканали. 17.25 «Планета». Халқаро программа. 18.25 «Коллаж» (реклама, эълонлар, ахборот). 18.30 Хоккей. СССР чемпионати. «Крылья Советов» — «Динамо» (Москва). 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Сеҳрли хазина». Мультфильм. 2-қисм. 20.45 Г. Черна-Стефаньска чалади (фортепьяно, Польша телевидениеси). 21.10 Танишинг: рассом Теймураз Мурванидзе. 21.30 «7 кун» (сурдо таржимаси билан). 22.30 «Етти шамол» қанотида». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия). 00.15 Смоленск рус халқ оркестрининг концерти.

«ЁШ ЛЕНИНЧИ»
«Молодой ленинец» орган ЦК ЛКСМ Узбекистана
Издается на узбекском языке.
МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32-УЙ
ТЕЛЕФОНЛАР: ҚАБУЛХОНА — 32-56-58
ХАТЛАР БЎЛИМИ — 32-54-65
513500 НУСХАДА ЧОП ЭТИЛАДИ
ИНДЕКС: 64607

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Р. — 02130. Д. — 23191.

Муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.